

CENTRE FOR LAW
AND DEMOCRACY

မြန်မာ

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ မေလ။

နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး

ကောင်စီ၏

ရာဇသတ်ကြီးကို

ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေအား -

လေ့လာစိစစ်ခြင်း

ဥပဒေနှင့် ဒီမိုကရေစီစင်တာ

info@law-democracy.org

+1 902 431-3688

www.law-democracy.org

 fb.com/CentreForLawAndDemocracy

 @Law_Democracy

မာတိကာ

- နိဒါန်း.....2
- 1. ရာဇသတ်ကြီးကို ဥပဒေကြောင်းအရ ပြင်ဆင်ချက်များ.....4
 - 1.1 နိုင်ငံတော်သစ္စာဖောက်ဖျက်ပုန်ကန်ခြင်း (ပုဒ်မ ၁၂၁ ကို အစားထိုးခြင်း)..... 4
 - 1.2 ဆူပူထကြွအောင် လှုံ့ဆော်ခြင်း (ပုဒ်မ ၁၂၄-က ကို အစားထိုးခြင်း)..... 5
 - 1.3 တာဝန်ရှိသူများအား ဟန့်တားနှောင့်ယှက်ခြင်း (ပုဒ်မ ၁၂၄-ဂ နှင့် ၁၂၄-ဃ ကို အသစ်ဖြည့်စွက်ခြင်း)..... 6
 - 1.4 တပ်မတော်သားများ (သို့) အစိုးရဝန်ထမ်းများ၏ စိတ်ဓာတ်ကို ပျက်ပြားစေသော ဖော်ပြချက်များ (ပုဒ်မ ၅၀၅-က ကို အသစ်အစားထိုးခြင်း) 8
 - 1.5 အစိုးရဝန်ထမ်းတစ်ဦးအား ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်စေခြင်း (သို့) ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု) ကျူးလွန်အောင် လှုံ့ဆော်ခြင်း (အသစ်ဖြည့်စွက်သော ပုဒ်မ ၅၀၅-က)..... 9
- 2. လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် (ပုဂ္ဂိုလ်ရေး) လွတ်လပ်မှုများအပေါ် သက်ရောက်မှု.....10
 - 2.1 အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာစံနှုန်းများ.....10
 - 2.2 စည်းမျဉ်းဥပဒေအသစ်များအား အကဲဖြတ်ခြင်း.....14
- 3. ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု) ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေး၏ အရင်းခံစည်းမျဉ်း ဥပဒေများ..... 19
 - 3.1 အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာစံနှုန်းများ..... 19
 - 3.2 စည်းမျဉ်းဥပဒေအသစ်များအား အကဲဖြတ်ခြင်း.....24
- 4. စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအမိန့် ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း.....26
- နိဂုံးချုပ်နှင့် အကြံပြုချက်များ.....27

နိဒါန်း¹

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့တွင် တပ်မတော်ပိုင် မြဝတီရုပ်မြင်သံကြားဌာနက ဥပဒေကဲ့သို့ အာဏာ တည်သော အရေးပေါ်အမိန့်တစ်ရပ်နှင့်အတူ နိုင်ငံတော်၏ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေး အာဏာတို့အား တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်ထံသို့ လွှဲအပ်တာဝန်ပေး လိုက်ကြောင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။ ထိုကြေညာချက်တွင် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ၌ ဆိုးဝါးစွာ လွဲမှားနေသော မဲစာရင်းများ တွေ့ရှိခဲ့ခြင်းမှာ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ (၂၀၀၈) ပုဒ်မ ၄၁၇ ပါ “နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို အဓမ္မနည်းဖြင့် ရယူရန် ဆူပူအုံကြွခြင်း၊ အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် လွဲမှားစွာ အင်အားအသုံးပြုရယူခြင်း”ပင် ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။^၂ ထို့ကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈) ပုဒ်မ ၄၁၇ အရ နိုင်ငံတော်အား အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာပြီး ပုဒ်မ ၄၁၈ နှင့် ၄၁၉ တို့အရ “နိုင်ငံတော်၏ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာတို့ကို တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ထံသို့ လွှဲအပ်ကြောင်း ကြေညာကာ” တာဝန်ပေးအပ်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် တိုင်းပြည်ကို အုပ်ချုပ်ရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈) ပုဒ်မ ၄၁၉ အရ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။

သို့သော် ဤသို့သော အုပ်ချုပ်ရေးအပြောင်းအလဲများနှင့် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ထုတ်ပြန်ခဲ့ သော မည်သည့်ဥပဒေများ တရားဝင်မှု ရှိ/မရှိနှင့် ပတ်သက်၍မူ လေးနက်သော စောဒကတက်ဖွယ် ပြဿနာ များ ရှိနေ၏။ ပထမဦးဆုံးအချက်အနေဖြင့် “ရွေးကောက်ပွဲမသမာမှု” သည် ပုဒ်မ ၄၁၇ အရ အာဏာလွှဲ ပြောင်းရယူရေးအတွက် “အဓိက အကြောင်းရင်းဖြစ်သည်”ဟူသော အချက်မှာမူ အခြား လေ့လာသုံးသပ်သူ များ ဝေဖန်ထောက်ပြသကဲ့သို့ပင် အလွန် သံသယဖြစ်ဖွယ်ကောင်းလှ၏။^၃ ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် ပုဒ်မ

¹ This work is licensed under the Creative Commons Attribution-Non Commercial-ShareAlike 3.0 Unported Licence. You are free to copy, distribute and display this work and to make derivative works, provided you give credit to Centre for Law and Democracy, do not use this work for commercial purposes and distribute any works derived from this publication under a licence identical to this one. To view a copy of this licence, visit: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>.
² See Al Jazeera, “Full text of Myanmar army statement on state of emergency”, 1 February 2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/1/full-text-of-myanmar-army-statement-on-state-of-emergency>. The Constitution is available in English at: https://www.constituteproject.org/constitution/Myanmar_2008.pdf?lang=en.
³ See, for example, Carter Center, Carter Center Preliminary Statement on the 2020 Myanmar General Elections, 10 November 2020, <https://www.cartercenter.org/news/pr/2020/myanmar-111020.html> (“election day itself

၄၁၇ အရ နိုင်ငံတော်သမ္မတ တစ်ဦးတည်းကသာလျှင် အရေးပေါ်အခြေအနေကို ကြေညာခွင့်ရှိသောကြောင့် ယခု အာဏာလွှဲပြောင်းမှုသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းများနှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိချေ။ ဤ လေ့လာစိစစ်ချက်၌ ထိုဥပဒေဆိုင်ရာပြဿနာများကို ထည့်သွင်းဆွေးနွေးထားခြင်း မရှိချေ။ ဥပဒေနှင့် ဒီမိုကရေစီစင်တာ (CLD) အနေဖြင့် တပ်မတော်သည် နိုင်ငံတော်အာဏာကို လက်ရှိ ဆုပ်ကိုင်ထားသူဖြစ်ရာ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ဥပဒေနှင့် အမိန့်များကို လက်တွေ့ပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးမည်ဟု မှတ်ယူ သည်။ ဤမှတ်ယူချက်နှင့်အညီ ယခု လေ့လာစိစစ်ချက်တွင် ရာဇသတ်ကြီးနှင့် ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံးဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက်များကို လူ့အခွင့်အရေးရှုထောင့်မှ အသေးစိတ် စိစစ်အကဲဖြတ်၍ ဆိုးဝါးသော လူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ ဆုံးရှုံးမှုများကို ပေါ်လွင်အောင် ညွှန်ပြမည် ဖြစ်သည်။ အထက်ဖော်ပြပါ ဥပဒေပြင်ဆင်ချက် များသည် မြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ တရားဝင်ဥပဒေပြင်ဆင်ချက်များဖြစ်သည်ဟု မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ ညွှန်ပြဖွင့်ဆိုရန် အလို့ငှာ ဤ လေ့လာစိစစ်ချက်ကို မဖတ်ရှုသင့်ပေ။

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီသည် နိုင်ငံတော်စီမံ အုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥပဒေအမှတ် (၅/၂၀၂၁)နှင့် ဥပဒေအမှတ် (၆/၂၀၂၁) တို့ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။⁴ ဤဥပဒေ များသည် ရာဇသတ်ကြီး⁵နှင့် ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံးဥပဒေ⁶တို့ကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေများ ဖြစ်ကြ၏။ ဥပဒေ အမှတ် (၅/၂၀၂၁) ၏ အဓိက ပြင်ဆင်ချက်များမှာ-

- နိုင်ငံတော်သစ္စာဖောက်ဖျက်ပုန်ကန်မှုတွင် “ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံကိုဖြစ်စေ၊ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် တစ် ခုခုကိုဖြစ်စေ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မကိုက်ညီသော နည်းလမ်းဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အခြားနည်း လမ်းများဖြင့်ဖြစ်စေ ကြိုးပမ်းမှုများ ပါဝင်လျှင်”ဟူ၍ တိုးချဲ့ထားခြင်း (ပုဒ်မ ၁၂၁ ကို အစားထိုး ပြင် ဆင်ချက်)၊
- ဆူပူထကြွအောင် လှုံ့ဆော်မှုတွင် “လုံခြုံရေးအဖွဲ့များ သို့မဟုတ် လုံခြုံရေးဝန်ထမ်းများ” အားလုံး အကျိုးဝင်အောင် တိုးချဲ့ထားခြင်း (ပုဒ်မ ၁၂၄-က ကို အစားထိုး ပြင်ဆင်ချက်)၊
- တပ်မတော်၊ ဥပဒေစိုးမိုးရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရဝန်ထမ်းများ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များအား ဟန့်တားနှောင့်ယှက်ခြင်းကို ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)အသစ်များအဖြစ် ဖြည့်စွက်ထားခြင်း (ပုဒ်မခွဲ ၁၂၄-ဂ နှင့် ၁၂၄-ဃ တို့အဖြစ် အသစ်ဖြည့်စွက်ချက်)၊

occurred without major irregularities being reported by mission observers”); and Melissa Crouch, “Myanmar Coup Has No Constitutional Basis”, 3 February 2021, East Asia Forum, <https://melissacrouch.com/2021/02/04/myanmar-coup-on-the-pretext-of-a-constitutional-fig-leaf>.
⁴ State Administration Council Laws No. 5/2021 and 6/2021, 14 February 2021, published in The Global New Light of Myanmar, 15 February 2021, https://cdn.myanmarseo.com/file/client-cdn/gnlm/wp-content/uploads/2021/02/15_Feb_21_gnlm_1.pdf.
⁵ Penal Code (2016 version), available at: <https://www.mlis.gov.mm/lsScPop.do?lawordSn=9506%20> and on file with CLD.
⁶ Criminal Procedure Code, available at: https://www.mlis.gov.mm/lsScPop.do?lawordSn=10442#ATTLIST_28043 and on file with CLD.

- တပ်မတော်သားများ သို့တည်းမဟုတ် အစိုးရဝန်ထမ်းများ၏ စိတ်ဓာတ်ခွန်အားကိုဖြစ်စေ၊ ကျင့်ဝတ် စည်းကမ်းကိုဖြစ်စေ၊ ကျန်းမာရေးကိုဖြစ်စေ ယိမ်းယိုင်ပြိုလဲစေရန် ဖော်ပြမှု/ဆောင်ရွက်မှုတို့ကို ပုဒ်မ ၅၀၅ “အများပြည်သူ၏ အကျိုးပျက်စီးစေမှုကို ဖြစ်သော ဖော်ပြချက်” ကဏ္ဍအောက်တွင် ဖြည့်စွက် ထားခြင်း (ပုဒ်မခွဲ ၅၀၅-က အသစ် ဖြည့်စွက်ချက်)၊
- ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်စေခြင်း၊ ကောလာဟလ ဖြန့်ချိခြင်းနှင့် အစိုးရဝန်ထမ်းတစ်ဦးအား ရာဇဝတ် (ပြစ်မှု) ကျူးလွန်အောင် လှုံ့ဆော်ခြင်းဟူသော ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)အသစ်များ ဖြည့်စွက်ထားခြင်း (ပုဒ်မခွဲ ၅၀၅-က အသစ် ဖြည့်စွက်ချက်)- တို့ဖြစ်သည်။

ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)အသစ်များအတွက် အာမခံပေးခြင်းနှင့် ဖမ်းဝရန်းထုတ်ခြင်းစသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများအတွက် ဥပဒေအမှတ် (၆/၂၀၂၁) ကို ပြဋ္ဌာန်းသည်။

ယခု လေ့လာစိစစ်ချက်၏ ပထမကဏ္ဍတွင် ဤဥပဒေပြင်ဆင်မှုများကို အသေးစိတ် ဖော်ပြထားသည်။ နောက်ထပ်ကဏ္ဍနှစ်ခု၌မူ (ပုဂ္ဂိုလ်ရေး)လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာတရားမျှတမှုတို့နှင့်သက်ဆိုင်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး၊ ထိုစံနှုန်းများနှင့်အညီ ရာဇသတ်ကြီးကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေကို အကဲဖြတ်ထား၏။ ထို့နောက်တွင်မူ မကြာသေးမီက စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကြေညာချက် များက ယခု ပြဋ္ဌာန်းချက်များအပေါ် သက်ရောက်မှုတို့ကို အနှစ်ချုပ် ဖော်ပြထားပြီး၊ ဤလေ့လာစိစစ်ချက်ကို နိဂုံးချုပ်နှင့် အကြိုပြုချက်တို့ဖြင့် အဆုံးသတ်ထားပါသည်။

1. ရာဇသတ်ကြီးကို ဥပဒေကြောင်းအရ ပြင်ဆင်ချက်များ

1.1 နိုင်ငံတော်သစ္စာဖောက်ဖျက်ပုန်ကန်ခြင်း (ပုဒ်မ ၁၂၁ ကို အစားထိုးခြင်း)

ယခု ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေကို မပြဋ္ဌာန်းမီကပင် ရာဇသတ်ကြီး၌ နိုင်ငံတော်သစ္စာဖောက်ဖျက်ပုန်ကန်ခြင်း အတွက် ပြစ်ဒဏ်များ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး ဖြစ်၏။ ယခင်ကမူ အကြမ်းဖက်လျှင် သို့တည်းမဟုတ် အကြမ်းဖက်ရန် လှုံ့ဆော်မှသာ ဤရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)မြောက်ကြောင်း “ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံကို ဖြစ်စေ၊ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်တစ်ခုခု ကို ဖြစ်စေ စစ်မက်ပြိုင်ဆိုင်လျှင်” ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ် အတိအကျ သတ်မှတ်ခဲ့၏။ ယခု ပြင်ဆင်ချက်၌မူ “ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မကိုက်ညီသော နည်းလမ်း သို့မဟုတ် အခြားမည်သည့် နည်းလမ်းဖြင့်မဆို ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံကိုဖြစ်စေ၊ ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင်တစ်ခုခုကိုဖြစ်စေ နိုင်ငံတော်သစ္စာ ဖောက်ဖျက်ပုန်ကန်ရန် ရည်ရွယ်သော ကြိုးပမ်းမှုမှန်သမျှ” ကိုဟူ၍ အစားထိုးသည်။ သို့သော် (ပုဒ်မ ၁၂၂ ပါ) ပြစ်ဒဏ်မှာမူ ယခင်ကအတိုင်း သေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ထောင်ဒဏ် အနှစ် ၂၀ အထိဖြစ်စေ ချမှတ်နိုင်သောကြောင့်

ယခု အစားထိုးပြောင်းလဲမှု၏ အကျိုးဆက်များမှာ သိသာထင်ရှားလှ၏။ ရာဇဝတ်ကြီးအရ နိုင်ငံတော်သစ္စာ ဖောက်ဖျက်ပုန်ကန်မှု ကျူးလွန်သူကို အားပေးလျှင်၊ သို့တည်းမဟုတ် လက်သင့်ခံလျှင်၊ သို့တည်းမဟုတ် နှစ်သိမ့်စေလျှင် (ပုဒ်မ ၁၂၃) သို့တည်းမဟုတ် သိလျက်နှင့် ထိန်ချန်လျှင် (ပုဒ်မ ၁၂၄) ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု) မြောက်လေ၏။

ရဲတပ်ဖွဲ့အနေဖြင့် နိုင်ငံတော်သစ္စာဖောက်ဖျက် ပုန်ကန်မှုကြီးနှင့်သက်ဆိုင်သော ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု) သုံးခုလုံး အတွက် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦးအား ဖမ်းဆီးရန်အတွက် ဖမ်းဝရန်းတစ်စောင် လိုအပ်၏ (ပုဒ်မ ၁၂၁၊ ၁၂၃ နှင့် ၁၂၄)။ ထိုရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)သုံးခုလုံးသည် အာမခံပေးပိုင်ခွင့် မရှိသော ပြစ်မှုမျိုးလည်း ဖြစ်သဖြင့် စွပ်စွဲခံရသူ များအနေဖြင့် အာမခံရရန် အခွင့်အရေး မရှိချေ (ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ဇယား ၂)။ အာမခံပေးပိုင်ခွင့် မရှိသော ပြစ်မှုအများစုအတွက် တရားရုံး၏ ဆင်ခြင်တုံတရားဖြင့် လွတ်လပ်စွာ အာမခံပေးနိုင်သော်လည်း၊ သေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ထောင်ဒဏ် တစ်သက်ဖြစ်စေ၊ ထောင်ဒဏ် အနှစ် ၂၀ ဖြစ်စေ ချမှတ်နိုင်သော ပြစ်မှုမျိုးကို ကျူးလွန်သော ကျန်းမာသန်စွမ်းသည့် အရွယ်ရောက်ပြီးသူ အမျိုးသားများအတွက် အာမခံရရန် မဖြစ်နိုင် ချေ (ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၄၉၆-၄၉၇)။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၂၀၁၈)အရ နိုင်ငံတော်သစ္စာ ဖောက်ဖျက်ပုန်ကန်မှုကြီးအတွက် နိုင်ငံတော်သမ္မတကိုဖြစ်စေ၊ ဒုတိယသမ္မတကိုဖြစ်စေ (ပုဒ်မ ၇၁)^၇ ပြည် ထောင်စုဝန်ကြီးတစ်ဦးဦးကို ဖြစ်စေ၊ တိုင်းဒေသ ကြီး/ပြည်နယ် ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ဝန်ကြီးတစ်ဦးဦးကို ဖြစ်စေ (ပုဒ်မ ၂၃၃ နှင့် ၂၆၃)၊ ပြည်ထောင်စုတရားသူကြီးချုပ်နှင့် ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ် တရားသူကြီး များကို ဖြစ်စေ၊ တိုင်း ဒေသကြီး/ပြည်နယ်တရား လွှတ်တော် တရားသူကြီးချုပ်နှင့် တရားသူကြီးများကို ဖြစ်စေ (ပုဒ်မ ၃၀၂ နှင့် ၃၁၁) စွပ်စွဲပြစ်တင်နိုင်သည်။

1.2 ဆူပူထကြွအောင် လှုံ့ဆော်ခြင်း (ပုဒ်မ ၁၂၄-က ကို အစားထိုးခြင်း)

ယခု ပြင်ဆင်ချက်အရ “ဆူပူထကြွအောင် လှုံ့ဆော်မှု”ကို အနက်အဓိပ္ပာယ် တိုးချဲ့သတ်မှတ်လိုဟန် ရှိ၏။ ယခင်က “အစိုးရကို မုန်းထားအောင်သော်လည်းကောင်း၊ မလေးစားအောင်သော်လည်းကောင်း ပြုလျှင်၊ သို့ တည်းမဟုတ် ထိုသို့ပြုရန် အားထုတ်လျှင်၊ သို့တည်းမဟုတ် မေတ္တာပျက်အောင်လှုံ့ဆော်လျှင်၊ သို့တည်း မဟုတ် ထိုသို့လှုံ့ဆော်ရန် အားထုတ်လျှင်” ဟူ၍သာ သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ယခု ပြင်ဆင်ချက်၌ “လုံခြုံရေးအဖွဲ့ အစည်းများကိုဖြစ်စေ၊ လုံခြုံရေးဝန်ထမ်းများကိုဖြစ်စေ ဦးတည်ကျူးလွန်လျှင်” ဟူ၍ အတိအလင်း အစားထိုး သည်။ ဤပုဒ်မခွဲ၏ ရှင်းလင်းချက်-၁ အရ “မေတ္တာပျက်စေခြင်း” ဟူသော စကားရပ်တွင်၊ သစ္စာမဲ့ခြင်းနှင့် အငြိုးထားသော စိတ်လည်း ပါဝင်သည်။ ရှင်းလင်းချက်-၂ အရ မုန်းထားအောင်သော်လည်းကောင်း၊ မလေး စားအောင်သော်လည်းကောင်း၊

⁷ Constitution of Myanmar, section 71, available in English at: https://www.constituteproject.org/constitution/Myanmar_2008.pdf?lang=en.

မေတ္တာပျက်အောင်သော်လည်းကောင်း ဖြစ်စေရန်လှုံ့ဆော်ခြင်း၊ သို့တည်းမဟုတ် လှုံ့ဆော်ရန်အားထုတ်ခြင်း မရှိဘဲ အစိုးရ၏ဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ်ကို ဥပဒေနှင့်ညီသော နည်းဖြင့် ပြောင်းလဲပြုပြင်စေရန် ရည်ရွယ်လျက်၊ ထိုသို့ဆောင်ရွက်မှုကို သဘောမကျကြောင်း ထုတ်ဖော်ခြင်းသည် ဤ ပုဒ်မအရ ပြစ်မှုမမြောက်။ ရှင်းလင်းချက်-၃ အရ မုန်းထားအောင်သော်လည်းကောင်း၊ မလေးစားအောင်သော် လည်းကောင်း၊ မေတ္တာပျက်အောင်သော်လည်းကောင်း ဖြစ်စေရန်လှုံ့ဆော်ခြင်း၊ သို့တည်းမဟုတ် လှုံ့ဆော်ရန် ကြံစည်အားထုတ်ခြင်းမရှိဘဲ အစိုးရ၏စီရင်အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုကို၊ သို့တည်းမဟုတ် အခြား ဆောင်ရွက်မှုကို သဘောမကျကြောင်း ထုတ်ဖော်ခြင်းသည် ဤပုဒ်မအရ ပြစ်မှုမမြောက်ချေ။

ပြစ်ဒဏ်မှာမူ ယခင်ကအတိုင်း အမြင့်ဆုံးထောင်ဒဏ် အနှစ် ၂၀ အထိဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်နှင့်တကွဖြစ်စေ ချမှတ် သည်။ ဆူပူထကြွအောင် လှုံ့ဆော်မှုအတွက် ဖမ်းဆီးလျှင် ဝရန်း လိုအပ်သော်လည်း ထိုအမှုမှာ အာမခံမပေး နိုင်သော ပြစ်မှုမျိုး (ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ဇယား ၂) ဖြစ်သောကြောင့် တရားရုံး၏ ဆင်ခြင်တုံတရားဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ပုံမှန် ဆုံးဖြတ်ခွင့်မရဘဲ အမြင့်ဆုံးပြစ်ဒဏ် ထောင်ဒဏ်အနှစ် ၂၀ ချမှတ်သည်။

1.3 တာဝန်ရှိသူများအား ဟန့်တားနှောင့်ယှက်ခြင်း (ပုဒ်မ ၁၂၄-ဂ နှင့် ၁၂၄-ဃ ကို အသစ်ဖြည့်စွက်ခြင်း)

ယခု ပြင်ဆင်ချက်သည် ပုဒ်မ ၁၂၁ နှင့် ပုဒ်မ ၁၂၄ တို့ ပါဝင်သော “နိုင်ငံတော်သစ္စာဖောက်ဖျက် ပုန်ကန်ခြင်း” ကဏ္ဍပါ ပုဒ်မ ၁၂၄-ခ ၏ နောက်၌ ပုဒ်မ ၁၂၄-ဂ နှင့် ပုဒ်မ ၁၂၄-ဃ တို့ကို အသစ်ဖြည့်စွက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပုဒ်မ ၁၂၄-ဂ အရ “နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်ရေးကို ထိန်းသိမ်းရန်အတွက် ဆောင်ရွက်နေသော” တပ်မတော် သို့မဟုတ် ဥပဒေစိုးမိုးရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို အဖျက်အမှောင့်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် ဟန့် တားခြင်းကို တားမြစ်ထားပြီး၊ ပြစ်ဒဏ်မှာ အမြင့်ဆုံး အနှစ် ၂၀ အထိ ထောင်ဒဏ်တစ်မျိုးမျိုးဖြစ်စေ၊ ငွေ ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်သည်။ ပုဒ်မ ၁၂၄-ဃ အရ လုံခြုံရေးဝန်ထမ်းများ သို့မဟုတ် အစိုးရ ဝန်ထမ်းများ တာဝန်ထမ်းဆောင်စဉ် ၎င်းတို့အား နှောင့်ယှက်ခြင်း သို့မဟုတ် ဟန့်တားခြင်းသည် ရာဇဝတ် (ပြစ်မှု)တစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း အသစ်ဖြည့်စွက်ပြဋ္ဌာန်းပြီး၊^၈ ပြစ်ဒဏ်မှာ ၇ နှစ်အထိ ထောင်ဒဏ်တစ်မျိုးမျိုး ဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံး ဖြစ်စေ ချမှတ်သည်။

^၈ The wording is somewhat unclear, but it seems fairly reasonable to assume this is what is meant. The exact language is: “Whoever causes or hinders the Defence Services personnel and Government employees towards the Government, disrupts or hinders by any means, those who are carrying out their duties, such a person shall be punished...”

ပုဒ်မ ၁၂၄-ဂ အတွက် အမြင့်ဆုံးပြစ်ဒဏ် (ထောင်ဒဏ် အနှစ် ၂၀) သည် ပုဒ်မ ၁၂၄-ဃ အတွက် ပြစ်ဒဏ် (၇ နှစ်)ထက် များစွာ ကြီးလေးနေသဖြင့် တနည်းအားဖြင့် တူညီနေသော ထိုပြဋ္ဌာန်းချက်နှစ်ခုအကြားရှိ အောက်ပါ ခြားနားမှု များမှာ လည်းသိရှိထားရန် အရေးကြီးသည်။

- ပုဒ်မ ၁၂၄-ဂ သည် နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်ရေးကို ထိန်းသိမ်းရန် ဆောင်ရွက်နေသော တပ်မတော် သို့မဟုတ် ဥပဒေစိုးမိုးရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဟန့်တားနှောင့်ယှက်ခြင်း မျိုးကိုသာ ဆိုလိုကြောင်း ကန့်သတ်ထားသော်လည်း၊ ပုဒ်မ ၁၂၄-ဃ တွင်မူ တာဝန်ထမ်းဆောင်နေ သော “မည်သည့်အစိုးရဝန်ထမ်းကိုမဆို” ရည်ညွှန်းကြောင်း လွှမ်းခြုံဖော်ပြ၏။ ထို့ကြောင့် ပုဒ်မ ၁၂၄-ဂ မှာ ပို၍ တိကျသော်လည်း “နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်ရေးကို ထိန်းသိမ်းရန်အတွက် ဆောင်ရွက်နေ သော” ဟူသည့် စကားရပ်မှာမူ ရှင်းလင်းတိကျမှု များစွာ မရှိဟုဆိုရမည်။ ထိုပုဒ်မခွဲသည် နိုင်ငံတော် တည်ငြိမ်ရေးအတွက် အရေးပါသော (ဥပမာ- ခိုးမှုစသော သာမန် ပြစ်မှုမျိုး အကျုံးမဝင်သည့်) ဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆောင်ရွက်မှုများကို ကန့်သတ်ရည်ညွှန်းခြင်း ဖြစ်နိုင်သော်လည်း၊ အသေးစိတ် စိစစ်လျှင် (မည်သည့် ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြမှုမျိုးကိုမဆို) လုံခြုံရေးအရ ထိန်းသိမ်းဆောင် ရွက်မှုပြုနေသော တပ်မတော် သို့မဟုတ် ဥပဒေစိုးမိုးရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ မည်သည့်လုပ်ငန်း တာဝန်မျိုးကိုမဆို ရည်ညွှန်းနေသည်ဟု အငြင်းပွားဖွယ် ရာဖြစ်နေသည်။
- ပုဒ်မ ၁၂၄-ဂ တွင် sabotaging (အဖျက်အမှောင့်လုပ်ခြင်း) သို့မဟုတ် hindering (ဟန့်တားခြင်း) တို့ကို ရည်ညွှန်းသော်လည်း ပုဒ်မ ၁၂၄-ဃ တွင်မူ disrupting (နှောင့်ယှက်ခြင်း) သို့မဟုတ် hindering (ဟန့် တားခြင်း) ဟူ၍ ဖော်ပြသည်။ သို့သော် ထိုစကားရပ်တို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သတ်မှတ်ဖွင့်ဆိုပေးခြင်း မရှိသဖြင့် ယင်းတို့အကြား ကွဲပြားခြားနားချက်များမှာ များစွာ အရေးပါပုံ မရချေ။ သို့သော် ဘာသာစကား၏ သဘောသဘာဝအရ sabotaging (အဖျက်အမှောင့်လုပ်ခြင်း) သည် ပို၍ ထိခိုက်နစ်နာစေသော သို့မဟုတ် ရန်ငြိုးဖွဲ့သော အပြုအမူမျိုးဟု မှတ်ယူနိုင်၏။
- ရဲတပ်ဖွဲ့က ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦးအား ဖမ်းဝရန်းမပါဘဲ ထိုပြစ်မှုတစ်မျိုးမျိုးအတွက် ဖမ်းဆီးခြင်း မပြုနိုင်သော်လည်း ထိုပြစ်မှုနှစ်မျိုးလုံးသည် အာမခံမပေးနိုင်သော ပြစ်မှုမျိုး ဖြစ်နေ၏။^၉ သို့သော် ပုဒ်မ ၁၂၄-ဂ ၏ ပိုမိုကြီးလေးသော အမြင့်ဆုံးပြစ်ဒဏ်ဖြစ်နေခြင်းက တရားရုံး၏ ဆင်ခြင်တုံတရား ဖြင့် လွတ်လပ်စွာ အာမခံပေးနိုင်ခွင့်ကို ထပ်မံ ကန့်သတ်လိုက်သည်။
- ပုဒ်မ ၁၂၄-ဂ တွင် sabotaging (အဖျက်အမှောင့်လုပ်ခြင်း) သို့မဟုတ် hindering (ဟန့်တားခြင်း) တို့ ပြုမှုရန် ‘အကြံရှိလျှင်’ သို့မဟုတ် ယင်းတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေသော ‘အကြောင်းရှိလျှင်’ ဟူ၍ ခြံ့ငုံ ဖော်ပြသော်လည်း၊ ပုဒ်မ ၁၂၄-ဃ တွင်မူ disrupting (နှောင့်ယှက်ခြင်း) သို့မဟုတ် hindering (ဟန့် တားခြင်း)တို့ကို အမှန်တကယ် ဖြစ်ပေါ်စေသော ‘အကြောင်းရှိလျှင်’ဟူ၍ ပိုင်းကန့်၍ ဖော်ပြ၏။

⁹ State Administration Council Law 6/2021, note 4, sections 3(a) and 3(b).

intending (အကြံရှိလျှင်) ဟူသော စကားရပ်ကို ပုဒ်မ ၅၀၅-က ၌လည်း အသစ်ဖြည့်စွက် ပြဋ္ဌာန်းထားရာ ထိုအကြောင်းအရာကို အောက်တွင် ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည်။

1.4 တပ်မတော်သားများ (သို့) အစိုးရဝန်ထမ်းများ၏ စိတ်ဓာတ်ကို ပျက်ပြားစေသော ဖော်ပြချက်များ (ပုဒ်မ ၅၀၅-က ကို အသစ်အစားထိုးခြင်း)

မူလ ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၅၀၅ အရ တပ်မတော်သားတစ်ဦးဦးအား စစ်ပုန်ကန်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ၎င်း၏ သက်ဆိုင်ရာတာဝန်ဝတ္တရားကို ပျက်ကွက်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံတော်အစိုးရကိုဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ရေးကိုဖြစ်စေ ထိခိုက်သည့်ပြစ်မှုကို တစ်ဦးတစ်ယောက်က ကျူးလွန်ချင်လာအောင် အများပြည်သူကိုသော်လည်းကောင်း၊ အများပြည်သူ၏ သီးခြားလူစုကိုသော်လည်းကောင်း ကြောက်ခြင်း၊ ထိတ် လန့်ခြင်း တစ်ခုခုဖြစ်စေရန် အကြံရှိလျှင်၊ လူ့အမျိုးအစားအချင်းချင်းဖြစ်စေ၊ လူမျိုးစုအချင်းချင်းဖြစ်စေ တစ် ဘက်နှင့်တစ်ဘက် ပြစ်မှုကျူးလွန်အောင် လှုံ့ဆော်ရန်အကြံရှိလျှင်၊ သို့တည်းမဟုတ် အဆိုပါ လှုံ့ဆော်ခြင်းကို ဖြစ်စေတန်ရာသည့် အကြောင်းရှိလျှင် အများပြည်သူ၏ အကျိုးပျက်စီးစေမှုကို ဖြစ်သော ဖော်ပြချက်ဖြစ် သဖြင့် ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု) မြောက်သည်ဟု သတ်မှတ်၏။ ယခု ပြင်ဆင်ချက်တွင် ဤပြစ်မှုများကို မူလအတိုင်း ထားသော်လည်း ပုဒ်မခွဲ-က၊ ပုဒ်မခွဲ-ခ နှင့် ပုဒ်မခွဲ-ဂ တို့အား ပုဒ်မခွဲ-ခ၊ ပုဒ်မခွဲ-ဂ နှင့် ပုဒ်မခွဲ-ဃ အဖြစ် ပြန်လည်အမှတ်စဉ်သောကြောင့် မူလ ပုဒ်မ ၅၀၅-က သည် ယခု ပုဒ်မ ၅၀၅-ခ ဖြစ်လာသည်။¹⁰ ယခု အစားထိုးပြင်ဆင်ချက်တွင် တပ်မတော်သားများ သို့မဟုတ် အစိုးရဝန်ထမ်းများ တာဝန်ထမ်းဆောင်စဉ် ၎င်း တို့၏ စိတ်ဓာတ်ခွန်အား၊ ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်း၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ဆောင်ရွက်မှုတို့ကို ဟန့်တားနှောင့်ယှက်ရန် သို့မဟုတ် ပျက်စီးစေရန်ဖြစ်စေ၊ ၎င်းတို့၏ ဆောင်ရွက်မှုကို မုန်းတီးလာစေရန် သို့မဟုတ် သစ္စာဖောက်ဖျက် စေရန် သို့တည်းမဟုတ် လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုစေရန် အကြံဖြင့် သို့တည်းမဟုတ် ထိုသို့ပြုစေတန်ရာ သည့် အကြောင်းဖြင့် ဖော်ပြချက်/ကောလဟာလ/သတင်းတို့ကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း သို့မဟုတ် ဖြန့်ချိ ခြင်းဖြစ်စေ ယင်းတို့မှာ ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)မြောက်ကြောင်း အစားထိုးပြဋ္ဌာန်းသည်။¹¹

¹⁰ This is important as some reporting on charges brought under these provisions has confused the old section 505(a) (now 505(b)), the new 505(a) and 505A (discussed below).

¹¹ This is our interpretation of the provision, although the language is not very clear, at least in the English version, which reads: “Whoever makes, publishes or circulates any statement, rumour or report – (a) whoever with intent to cause, or which is likely to cause, a member of the Defence Services or government employees to deprive affect, hinder, disturb, damage the motivation, discipline, health, conduct upon Government or the Defence Services and the duty of government employees or members of defence services to being into the hatred, disobedience, disloyalty; ... shall be punished...”.

အရေးကြီးသည်မှာ တစ်ဦးတစ်ယောက်သောသူက ဖော်ပြချက်တစ်ခုခုကို ထုတ်ပြန်ကြေညာစဉ်/ဖြန့်ချိစဉ် ယင်းတို့ကို မှန်ကန်သည်ဟု ယုံကြည်ရန် အကြောင်းရှိသည့်ပြင် အထက်ကဆိုခဲ့သော အကြံမျိုး မရှိဘဲ ဆောင်ရွက်လျှင် ဤပုဒ်မ၏ အဓိပ္ပာယ်အရ ပြစ်မှုမမြောက်ဟူ၍ ကင်းလွတ်ခွင့် ပေးထားခြင်းပင် ဖြစ်၏။

ပုဒ်မ ၅၀၅ အတွက် ပြစ်ဒဏ်မှာ ၂ နှစ်အထိ ထောင်ဒဏ်တစ်မျိုးမျိုးဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံး ဖြစ်စေ ချမှတ်သည်။ ယင်းမှာ အာမခံမပေးနိုင်သော ပြစ်မှုဖြစ်သဖြင့် (အာမခံကို ရပိုင်ခွင့်တစ်ရပ်အဖြစ် မဟုတ်ဘဲ တရားရုံး၏ ဆင်ခြင်တုံတရားဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်ပေးမှာသာ ရနိုင်၏။) အမြင့်ဆုံးပြစ်ဒဏ် ထောင်ဒဏ် ၃ နှစ် သို့မဟုတ် ထို့ထက်နည်းသော ပြစ်မှုများအားလုံးလိုလိုအား အာမခံပေးပိုင်ခွင့်ရှိသဖြင့် ဤ သတ်မှတ်ချက်မှာ ထူးဆန်းနေတော့၏။ ဤပြစ်မှုကျူးလွန်သူကို ဖမ်းဆီးလိုလျှင်မူ ဖမ်းဝရန်းလိုအပ်၏ (ရာဇဝတ် ကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ဇယား-၂)။

1.5 အစိုးရဝန်ထမ်းတစ်ဦးအား ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်စေခြင်း (သို့) ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု) ကျူးလွန်အောင် လှုံ့ဆော်ခြင်း (အသစ်ဖြည့်စွက်သော ပုဒ်မ ၅၀၅-က)

ယခု ပြင်ဆင်ချက်တွင် အောက်ပါပြစ်မှုအသစ်သုံးမျိုးအတွက် ပြဋ္ဌာန်းချက်အသစ်တစ်ခုကို ဖြည့်စွက်ထား၏။

- ပြည်သူလူထုအကြား ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်အောင်ပြုခြင်း (ပုဒ်မ ၅၀၅-က(၁))
- မမှန်သတင်းများ၊ အသိပေးချက်များ၊ ယုံကြည်ချက်များကို ဖြန့်ချိခြင်း (ပုဒ်မ ၅၀၅-က(၂))
- အစိုးရဝန်ထမ်းများအား ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု) ကျူးလွန်စေရန် တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ ပြုမှု ခြင်း သို့မဟုတ် လှုံ့ဆော်ခြင်း (ပုဒ်မ ၅၀၅-က(၃))

ဤပြစ်မှုများအားလုံးအတွက် ပြစ်ဒဏ်မှာ ၃ နှစ်အထိ ထောင်ဒဏ်တစ်မျိုးမျိုးဖြစ်စေ၊ ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ် နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်၏။ ရဲတပ်ဖွဲ့အနေဖြင့် ပုဒ်မ ၅၀၅-က တွင် ဖော်ပြထားသော ပြစ်မှုများအတွက် မည်သူ့ကိုမဆို ဖမ်းဆီးရန် ဝရန်း မလိုအပ်ပေ။¹² ပုဒ်မ ၅၀၅-က တွင် ဖော်ပြထားသော ပြစ်မှုများသည် မြန်မာ နိုင်ငံဥပဒေအရ ရဲတပ်ဖွဲ့အနေဖြင့် လူတစ်ဦးက ပြစ်မှုကျူးလွန်နေသည် သို့မဟုတ် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခဲ့သည်ကို သိလျှင်ဖြစ်စေ၊ ကျူးလွန်သည်ဟု ယုံကြည်ရန် အကြောင်းပြချက်ရှိလျှင်ဖြစ်စေ ဝရန်းမလိုဘဲ ဖမ်းဆီးနိုင် သော ပြစ်မှုမျိုး ဖြစ်၏ (ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံးဥပဒေ ပုဒ်မ ၅၄)။ ဤပြစ်မှုများသည် အာမခံမပေးနိုင်သော ပြစ်မှု မျိုးလည်း ဖြစ်၏။¹³ ထို့ကြောင့် အမြင့်ဆုံးပြစ်ဒဏ်မှာ ထောင်ဒဏ် ၃ နှစ်မျှသာ ဖြစ်သော်လည်း အာမခံပေးခွင့် မရှိခြင်းမှာ ထူးဆန်းကြောင်း ယခင်ကဲ့သို့ပင် မှတ်ချက်ချရပြန်၏။

¹² State Administration Council Law 6/2021, note 4, section 3(c).
¹³ Ibid.

ဤပြစ်မှုများအတွက် အသုံးပြုထားသော causing fear (ကြောက်ရွံ့စေကြောင်း) သို့မဟုတ် false news (မမှန်သတင်း) စသော မည်သည့်စကားရပ်ကိုမျှ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ပေးထားခြင်း မရှိချေ။ ပုဒ်မ ၅၀၅-က(၁) ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)များအား ရည်ညွှန်းထားဟန် ရှိသော်လည်း ရာဇသတ်ကြီးပါ မည်သည့်ပြစ်မှုမျိုးအား ရည်ညွှန်းကြောင်းကိုမူ ရှင်းလင်းစွာ မသိနိုင်ချေ။ အကယ်၍သာ ထိုသဘောမျိုး ဆောင်နေလျှင် ရာဇသတ်ကြီးပါ အခြားပြစ်မှုတစ်မျိုးမျိုးဖြင့် အစိုးရဝန်ထမ်းများအပေါ် ကျူးလွန်မိလျှင် ယင်း ပြစ်မှုများအတွက် ပြစ်ဒဏ်ပါ တိုးမြှင့်လာမည် ဖြစ်၏။ ဥပမာအားဖြင့်- ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၅၀၀ ပါ အသရေ ဖျက်မှုအတွက် ပြစ်ဒဏ်မှာ နှစ်နှစ်အထိ အလုပ်မဲ့ ထောင်ဒဏ် ဖြစ်သော်လည်း ယခု ပြင်ဆင်ချက်အရဆိုလျှင် ထိုအမှုကို အစိုးရဝန်ထမ်းများအပေါ် ကျူးလွန်မိလျှင် ထောင်ဒဏ်မှာ သုံးနှစ်အထိ တိုးမြှင့်သွားနိုင်၏။

ဤပြဋ္ဌာန်းချက်အရ ဥပဒေက တားမြစ်ထားသော အပြုအမူကို ဖြစ်စေတန်ရာသော causing (အကြောင်းရှိလျှင်) နှင့် intending to cause (အကြံရှိလျှင်) ယင်းတို့နှစ်မျိုးလုံးကို ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်သည်။ ဤသို့ ဆိုလျှင် ပြစ်မှုတစ်ခုကို အမှန်တကယ် မကျူးလွန်သည့်တိုင် ကျူးလွန်ရန် အကြံရှိလျှင်ပင် ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု) မြောက်ပြီး၊ “အတွေးအကြံ”သည်ပင် ပြစ်မှုမြောက် ဟူ၍ သတ်မှတ်ရာရောက်၏။ သို့သော် ယင်းမှာ ဥပဒေ မူကြမ်းထုတ်စဉ်က သို့မဟုတ် ဘာသာပြန်စဉ်က အားနည်းချက်များကြောင့် ဖြစ်လာဟန်ရှိ၏။ ဆိုလိုရင်း အစစ်မှာ ပြစ်မှုတစ်ခု အထမမြောက်သော်လည်း ယင်းကို ကျူးလွန်ရန် အားထုတ်မှု (ဥပမာ- ပြစ်မှုကျူးလွန် သည့်အဆင့်အထိ မရောက်ခဲ့သော်လည်း ကျူးလွန်လိုသော အကြံအစည်ကို ပေါ်လွင်စေသည့် အပြုအမူ တချို့) ကို ခြုံငုံဖော်ပြလိုခြင်း ဖြစ်နိုင်၏။

2. လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် (ပုဂ္ဂိုလ်ရေး) လွတ်လပ်မှုများအပေါ် သက်ရောက်မှု

2.1 အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာစံနှုန်းများ

ရာဇသတ်ကြီးကို ပြင်ဆင်ခြင်းသည် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများနှင့် (ပုဂ္ဂိုလ်ရေး) လွတ်လပ်ခွင့် (အထူးသဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်၊ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်နှင့် အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခွင့်) တို့အပေါ် သက် ရောက်မှု တစ်စုံတစ်ရာ ရှိလေ၏။ ယင်းရပိုင်ခွင့်တို့အား လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများအတွက် အခြေခံစာတမ်း အဖြစ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသိအမှတ်ပြုခံရသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း

(UDHR)¹⁴ နှင့် ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (ICCPR)¹⁵ ကဲ့သို့သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စာချုပ်များဖြင့် အကာအကွယ်ပေးထား၏။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ICCPR အား လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းနှင့် အတည်ပြုခြင်း မရှိသေးသော်လည်း၊ အခြေခံအခွင့်အရေးများကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရန်အတွက် ICCPR သည် အရေးကြီးသည့် အရင်းအမြစ်တစ်ခု ဖြစ်သည်မှာမူ ထင်ရှား၏။ ထို့အပြင် ဤရပိုင်ခွင့်များကို (ကလေးများ၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် စပ်လျဉ်း ၍ မြန်မာနိုင်ငံက အတည်ပြုထားသော) စာချုပ်များ၌ တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း၊ သွယ်ဝိုက်၍သော် လည်းကောင်း အသိအမှတ်ပြုထားပြီးဖြစ်၏။¹⁶ ထို့ကြောင့် ဤအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများသည် မြန်မာ နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အသိအမှတ်ပြုထားသော အခွင့်အရေးများအပါအဝင် မိမိနိုင်ငံသားတို့၏ အခွင့်အရေးများကို လေးစားမှု ရှိ/မရှိနှင့် သက်ဆိုင်လျက် ရှိ၏။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်ကို UDHR ၏ အပိုဒ် ၁၉ နှင့် ICCPR ၏ အပိုဒ် ၁၉ တို့အပြင် ကလေး သူငယ်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်၏ အပိုဒ် ၁၃ နှင့် မသန်စွမ်းသူအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်၏ အပိုဒ် ၂၁ တို့ဖြင့် အကာအကွယ်ပေးထား၏။ ထို့ကြောင့် လူတိုင်းသည် အကြောင်းအရာ အမျိုးအစားအားလုံးမှ ရရှိသော သတင်းအချက်အလက်များနှင့် အတွေးအခေါ်များကို ဆက်သွယ်မှုပုံစံ အမျိုးမျိုးဖြင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် အပြန်အလှန် ဖလှယ်ခွင့် ရှိ၏။ ထိုအခွင့်အရေးကို အငြင်းပွားဖွယ်ရာ စကားမျိုးနှင့် တိုက်ခိုက်သော စကားမျိုးအတွက်ပင် အကာအကွယ်ပေးထား၏။

သို့ရာတွင် အချို့အခြေအနေများ၌ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေသည် နိုင်ငံများအား ဤအခွင့်အရေးကို ကျင့်သုံး ရာ၌ ကန့်သတ်ခွင့် ပြုထား၏။ သို့သော် ထိုကန့်သတ်ချက်များအား အလွဲသုံးစား ပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးခြင်း မရှိစေ ရန်နှင့် လိုအပ်မှသာ ကျင့်သုံးစေရန်အလို့ငှာ ICCPR ၏ ပုဒ်မ ၁၉(၃) အရ အပိုင်းသုံးပိုင်းပါ စစ်ဆေးလွှာဖြင့် တိကျစွာ စစ်ဆေး၏။

- 1) ဥပဒေနှင့်အညီ ကျင့်သုံးရမည်။
- 2) အောက်ဖော်ပြပါ (စာရင်းဝင်) တရားဝင်အကျိုးစီးပွားများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် ရည်ရွယ်ချက် ရှိရမည်။ ယင်းတို့မှာ- အခြားသူများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် ကျော်ကြားမှု၊

¹⁴ UN General Assembly Resolution 217A(III), 10 December 1948.
¹⁵ UN General Assembly Resolution 2200A (XXI), 16 December 1966, entered into force 23 March 1976.
¹⁶ Specifically, the *Convention on the Rights of the Child*, UN General Assembly Resolution 44/25, 20 November 1989, entered into force 2 September 1990, *Convention on the Elimination of Discrimination against Women*, UN General Assembly Resolution 34/180, 18 December 1979, entered into force 2 September 1981, and the *Convention on the Rights of Persons with Disabilities*, UN General Assembly Resolution 61/106, 13 December 2006, entered into force 3 May 2008. Myanmar’s ratification status for these and other international human rights treaties can be found at <https://indicators.ohchr.org/>.

အမျိုးသားလုံခြုံရေး၊ လူထုငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေး၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး သို့မဟုတ် ပြည်သူ့ စိတ်ဓာတ်ခွန်အားတို့ ဖြစ်ကြ၏။

3) ထိုအကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ရန် လိုအပ်မှသာ ကျင့်သုံးရမည်။

ဤစစ်ဆေးချက်၏ ပထမပိုင်းအရ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်သော မည်သည့် ရာဇသတ်ကြီး (ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ)၌မဆို မည်သို့သော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုမျိုးသည် ဥပဒေကို ချိုးဖောက်ကြောင်း လူတိုင်း သိရှိနားလည်အောင် ရှင်းလင်းတိကျသော ညွှန်ကြားချက်များကို လုံလောက်စွာ ဖော်ပြပေးသင့်၏။¹⁷ ဤစစ်ဆေးချက်၏ ဒုတိယပိုင်းကို အောင်မြင်ရန်အတွက် အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော အကျိုးစီးပွားများအနက်မှ တစ်ခုခုကို ကာကွယ်ပေးလိုသော ပဓာနရည်ရွယ်ချက် ရှိရန်လည်း လိုအပ်၏။ အစိုးရ၏ ကျော်ကြားမှုကို ကာကွယ်ခြင်း စသော အခြားအကျိုးစီးပွားများ သို့မဟုတ် ပြည်သူ့လူထုအကြား မကျေမနပ်ဖြစ်မှုကို ကာကွယ်ခြင်း စသော မပီပြင်သည့် စိတ်ကူးစိတ်သန်းများသည် ဥပဒေကြောင်းအရ တရားမဝင်ချေ။

ဤစစ်ဆေးချက်၏ တတိယပိုင်းဖြစ်သော “လိုအပ်မှသာ” ဟူသော စကားရပ်သည် မည်သည့်ကန့်သတ်မှုမျိုး၌မဆို အထက်ဖော်ပြပါ အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ရန်အတွက် အနည်းဆုံးဖြစ်သော ကန့်သတ်မှုနည်းလမ်းမျိုးကို လိုအပ်မှသာ ကျင့်သုံးခြင်းကို ဆိုလို၏။¹⁸ ယင်း၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် (ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ်) အချိုးညီမျှ သော ကန့်သတ်ချက်မျိုးလည်း ဖြစ်သင့်၏။ ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)ဆိုင်ရာ ပြစ်ဒဏ်များအပါအဝင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်ကို ကန့်သတ်ချက်များကို ချိုးဖောက်ခြင်းအတွက် ပြစ်ဒဏ်များလည်း အကျုံးဝင် လေ၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းသည် လူတစ်ဦး၏ လွတ်လပ်ခွင့်ကို အပြင်းအထန် ကန့်သတ်မှုဖြစ်သဖြင့် ထိခိုက်နစ်နာလောက်သော အကြောင်းကိစ္စရပ်များကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုအတွက် သာ အသုံးပြုသင့်၏။ တစ်ပါးသူများအား ထိခိုက်နစ်နာမှု မပြင်းထန်သော အခြားထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများကို ကျူးလွန်သူအား ၎င်း၏ လွတ်လပ်ခွင့် ဆုံးရှုံးသည့်အဆင့်အထိ ဥပဒေကြောင်းအရ အရေးယူရန် မရှိသဖြင့် ယင်းတို့ကို ငွေဒဏ် သို့မဟုတ် လျော်ကြေး စသော အခြားနည်းလမ်းဖြင့် အရေးယူနိုင်၏။¹⁹

¹⁷ UN Human Rights Committee, General Comment No. 34: Article 19: Freedoms of opinion and expression, 12 September 2011, CCPR/G/CG/34, para. 39, <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf>.
¹⁸ General Comment No. 34, note 17, para. 34 (citing General Comment No. 27).
¹⁹ The problem of disproportionate criminal penalties has been extensively considered in the defamation context. See, for example, *Kimel v. Argentina*, 2 May 2008, Series C No. 177 (Inter-American Court of Human Rights), https://www.corteidh.or.cr/docs/casos/articulos/seriec_177_ing.pdf; and *Lohé Issa Konaté v. Burkina Faso*, 5 December 2014, Application No. 004/2013 (African Court on Human and Peoples' Rights), <http://www.ijrcenter.org/wp-content/uploads/2015/02/Konate-Decision-English.pdf>.

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေသည် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်နှင့် အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခွင့်တို့ကိုလည်း ကာကွယ်ပေး၏ (UDHR, အပိုဒ် ၂၀(၁) နှင့် ICCPR, အပိုဒ် ၂၁ နှင့် ၂၂)။ လွတ်လပ်စွာ အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခွင့်သည် ပြည်သူတို့အား စည်းဝေးခြင်း သို့မဟုတ် အုပ်စုဖွဲ့ခြင်း စသော ပုံစံကျမဟုတ်သည့် အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခွင့် အပြင် တရားဝင် တည်ထောင်ထားသော အဖွဲ့အစည်းကြီးတစ်ခုမှတစ်ဆင့် ပုံစံကျ အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခွင့်ကိုပါ ပေးအပ်သည်။ လွတ်လပ်စွာ စုဝေးခွင့်တွင် ကန့်ကွက်ရန် သို့မဟုတ် ဆန္ဒဖော်ထုတ်ရန် ရည်ရွယ်ချက်အပါအဝင် အများပြည်သူပိုင်နေရာတစ်ခု၌ အခြားသူများနှင့်အတူ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုရုံးခွင့်လည်း ပါဝင်သည်။ (ပြည်သူလူထု၏) ရပိုင်ခွင့်တွင် အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်များကို မထည့်သွင်းထားသော်လည်း ဆန္ဒပြပွဲတစ်ခုတွင် ဖြစ်ပွားသော အကြမ်းဖက်မှုကို ညွှန်ပြ၍ ထိုစုဝေးမှုကြီးတစ်ခုလုံး မငြိမ်းချမ်းအောင်ဖန်တီးမှု ဟူ၍ ထိုအကြမ်းဖက်မှု၌ မပါဝင်သော ဆန္ဒဖော်ထုတ်သူများအတွက် တာဝန်ခံမှုကို မမျှမတဖြစ်အောင် ရောထွေးအောင် မပြုလုပ်သင့်ချေ။²⁰

လွတ်လပ်စွာ စုဝေးခွင့်နှင့် အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခွင့်တို့အပေါ် ကန့်သတ်ချက်များအတွက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေအရ စစ်ဆေးရာ၌ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့် ရှိ/မရှိနှင့် ဆက်စပ်သုံးသပ်လေ့ရှိပြီး၊ ထိုကန့်သတ်ချက်များကို ဥပဒေအဖြစ် တရားဝင်ပြဋ္ဌာန်းရန်နှင့် ဒီမိုကရေစီလူ့ဘောင်၌ တရားဝင်အကျိုးစီးပွားတစ်ခုခုကို ကာကွယ်ပေးရေးအတွက်သာ ယင်းတို့ကို ပြဋ္ဌာန်းလေ့ရှိ၏။ (ပြည်သူတို့၏) တရားဝင်အကျိုးစီးပွားများစာရင်းသည် (အမျိုးသားလုံခြုံရေး၊ ပြည်သူလူထု ဘေးကင်းလုံခြုံရေး၊ လူထုငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေး၊ ပြည်သူ့ ကျန်းမာရေး၊ ပြည်သူ့စိတ်ဓာတ်ခွန်အား၊ အခြားသူများ၏ ရပိုင်ခွင့်များနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်တို့အပါအဝင်) လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်တို့နှင့် အနည်းငယ်သာ ကွဲပြားခြားနားမှု ရှိ၏။²¹ ဤလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများအရ ဆန္ဒပြပွဲများ၊ စုဝေးမှုများ သို့မဟုတ် အသင်းအဖွဲ့များတွင် ပါဝင်သည့်အတွက် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီအား ပြစ်ဒဏ်များချမှတ်ခြင်းအတွက် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များ တိကျမှုရှိရုံမျှမက အထက်ဖော်ပြပါ အကျိုးစီးပွားများစာရင်းထဲမှ တစ်ခုခုကို အကာအကွယ်ပေးရန်အတွက် အမှန်တကယ် လိုအပ်မှသာ တရားဝင်၏။

လွတ်လပ်စွာ အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခွင့်ဖြင့် အလုပ်သမားများအနေဖြင့် သပိတ်မှောက်ခြင်းအပါအဝင် လွတ်လပ်စွာ စုစည်းနိုင်ခွင့်နှင့် စုပေါင်းလုပ်ဆောင်နိုင်ခွင့်တို့ကို ကာကွယ်ပေး၏။²² သပိတ်မှောက်ခွင့်အတွက် “လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးများအတွက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်” အပိုဒ် ၈(၁)(ဃ) ဖြင့်လည်းကောင်း၊ စုစည်းခွင့်အတွက် “အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားရေးရာညီလာခံ (အမှတ်

²⁰ UN Human Rights Committee, General Comment No. 37 on the right of peaceful assembly (article 21), 17 September 2020, CCPR/C/GC/37, para. 17, <https://undocs.org/CCPR/C/GC/37>.
²¹ ICCPR, note 15, Articles 21 and 22(2). One small difference: freedom of association should be “prescribed by law” while for assembly it is “in conformity with the law”
²² Report of the UN Special Rapporteur on the Rights to Freedom of Peaceful Assembly and Association, 14 September 2016, paras. 67-71, http://freeassembly.net/wp-content/uploads/2016/10/A.71.385_E.pdf.

၈၇)” ၏ အပိုဒ် ၁၁ ဖြင့် လည်းကောင်း အကာအကွယ်ပေးထားပြီး၊ ထိုသဘောတူစာချုပ်နှစ်ခုလုံးကို မြန်မာ နိုင်ငံက လက်ခံအတည်ပြုပြီးဖြစ်သည်။²³ ဤသဘောတူစာချုပ်များသည် သပိတ်မှောက်မှုများအား ဥပဒေ တွင် ဖော်ပြထားသော အခြေအနေများအရ ခွင့်ပြုထားခြင်းဖြစ်ရာ ထိုဥပဒေများသည် သပိတ်မှောက်ခွင့်ကို ပထမဦးစားပေးအဆင့်အဖြစ် လုံလောက်စွာ ကာကွယ်ပေးရမည် ဖြစ်၏။²⁴

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈) ပုဒ်မ ၃၅၄ တွင် နိုင်ငံသားတိုင်းသည် မိမိ၏ ယုံကြည်ချက်၊ ထင်မြင်ယူဆချက်များကို လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ ရေးသားဖြန့်ဝေခွင့်၊ လက်နက်မပါဘဲ ငြိမ်းချမ်း စွာ စုဝေးခွင့်၊ စီတန်းလှည့်လည်ခွင့်၊ အသင်းအဖွဲ့ သို့မဟုတ် အစည်းအရုံးများ ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ခွင့်တို့ကို အကာအကွယ်ပေးထား၏။ ဤအာမခံချက်များသည် ပြည်ထောင်စုလိုခြံရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ရပ်ရွာ အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် အများပြည်သူဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများအတွက် ပြဋ္ဌာန်းထားသော မည်သည့် ဥပဒေများနှင့်မဆို သက်ဆိုင်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် ခြားနားသည်မှာ ထိုသို့သော ဥပဒေ များသည် လိုအပ်သော စစ်ဆေးမှုစသည့် အခြေအနေများနှင့် မသက်ဆိုင်ချေ။ ထို့အပြင် နိုင်ငံသားတိုင်းသည် သိပ္ပံပညာ၊ စာပေနှင့် အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှုကိစ္စများတွင် လွတ်လပ်စွာ သုတေသနပြု ဖော်ထုတ်ဆောင်ရွက် ခွင့်ရှိသည် (ပုဒ်မ ၃၆၆ (ဂ))။ ဤဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့ အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့်အညီ ဖြစ်နိုင်သမျှအတိုင်းအတာအထိ အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူသင့်၏။

2.2 စည်းမျဉ်းဥပဒေအသစ်များအား အကဲဖြတ်ခြင်း

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ပြဋ္ဌာန်းသော ရာဇသတ်ကြီးကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေသည် ထိုရပိုင်ခွင့်များ အထူးသဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို များစွာ ထိခိုက်စေ၏။ ယခု ပြင်ဆင်ချက်များ၌ ပါရှိသော မရေမရာ မရှင်းလင်း မပြတ်သားသော စကားရပ်များသည် (လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ် ထားသော ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် ရှင်းလင်းတိကျရန် လိုအပ်သည် ဟူသော) အပိုင်းသုံးပိုင်းပါ စစ်ဆေးမှု၏ ပထမပိုင်းကို အောင်မြင်စွာ ကျော်ဖြတ်နိုင်ခြင်း မရှိချေ။ ဥပဒေပြောင်းလဲချက်အများစုသည် (စစ်ဆေးမှု၏ ဒုတိယပိုင်းပါ) တရားဝင်အကျိုးစီးပွား တစ်ခုခုကို ကာကွယ်ပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိကြောင်း

²³ International Labour Organization, Convention No. 87, Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948, adopted 9 July 1948, in force 4 July 1950; and *International Covenant on Social, Economic and Cultural Rights*, UN General Assembly Resolution 2200A (XXI), 16 December 1966, entered into force 3 January 1976.

²⁴ Article 4 of ILO Convention No. 87, note 23, provides that workers exercising the rights in the Convention should “respect the law of the land” but Article 8 provides that the law of the land shall not impair or be applied to impair the guarantees in the Convention. See also Article 8 of the ICESCR, read in light of Article 4, which only permits limitations of the rights in the Covenant in a matter compatible with the nature of the right and for the sole purpose of promoting the general welfare.

လည်း မတွေ့မြင်ရချေ။ အထူးသဖြင့် အချိုးအစားမမျှတသော ကြီးလေးသည့် ပြစ်ဒဏ်များကြောင့် စစ်ဆေးမှု အတွက် မဖြစ်မနေ လိုအပ်သောအပိုင်းကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ခြင်း မရှိချေ။ ပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ခုစီကြောင့် အောက်ဖော်ပြပါ စိုးရိမ်ပူပန်မှုအသီးသီးကိုသာ မြင့်တက်စေ၏။

- နိုင်ငံတော်သစ္စာဖောက်ဖျက်ပုန်ကန်ခြင်း (ပုဒ်မ ၁၂၁) - ယခင်က “လက်နက်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အခြားသောင်းကျန်းသော နည်းလမ်းဖြင့်ဖြစ်စေ အစိုးရကို ပုန်ကန်ရန် အားထုတ်မှု” ဟူ၍ သတ်မှတ်၏။ အကြမ်းဖက်ရန် တားမြစ်သော ဥပဒေများသည်ပင် အကြမ်းဖက်မှုကို ရှောင်ရှားရန်အတွက် ပြောဆိုမှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုအကြား တိုက်ရိုက်ကျပြီး နီးနီးစပ်စပ် လုံလောက်စွာ ဆက်သွယ်မှု တစ်ရပ်ကို တည်ဆောက်သင့်၏။ ဥပမာ- ပြင်းထန်သော စကားလုံးများကို သုံးနှုန်းထားသော်လည်း အကြမ်းဖက်မှုကို အမှန်တကယ် လှုံ့ဆော်ခြင်းမရှိသော ဖော်ပြချက်တစ်ခုကို ဆိုလို၏။²⁵ စကားအသုံးအနှုန်းနှင့် အကြမ်းဖက်မှုတို့အကြား အနီးကပ်ချိတ်ဆက်မှု မရှိခြင်းကြောင့် အသုံးပြုထားသော ဥပဒေစကားရပ်အဟောင်းသည်ပင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို မြင့်တက်စေနိုင်၏။²⁶ သို့သော် စကားရပ်အသစ်သည် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ချိတ်ဆက်ရန် လိုအပ်ချက်မှန်သမျှကို ပယ်ချ၏။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတော်သစ္စာဖောက် ဖျက်ပုန်ကန်မှုသည်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မညီသော သို့မဟုတ် (အခြားနည်းလမ်းများအရ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီစေဦးတော့ အစိုးရအဖွဲ့အတွင်း အပြောင်းအလဲတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်စေရန် ငြိမ်းချမ်းစွာ ကြိုးပမ်းမှုကို incitement (လှုံ့ဆော်မှု) အဖြစ် လွှမ်းခြုံဖော်ပြနေတော့၏။ ယင်းသည် လက်ရှိ မြန်မာ့တပ်မတော်အစိုးရအား လုံးဝ တရားဝင်စွာ ဝေဖန်မှုများကို ဖုံးလွှမ်းသည်အထိ အလွန် ကျယ်ပြန့်လှပြီး၊ ဤပြစ်မှုအတွက် အလွန်ပြင်းထန်သော ပြစ်ဒဏ် (သေဒဏ် သို့မဟုတ် ထောင်ဒဏ် အနှစ် ၂၀) ချမှတ်ခြင်းမှာ အထူး စိုးရိမ်ဖွယ် ဖြစ်လေ၏။
- ဆူပူထကြွအောင် လှုံ့ဆော်ခြင်း (ပုဒ်မ ၁၂၄-က) - “အစိုးရကို မုန်းထားအောင် သို့မဟုတ် မလေးစားအောင် ပြုခြင်း”ကို ပြစ်မှုဟု သတ်မှတ်ပြီဆိုကတည်းက လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ဆန့်ကျင်ရာရောက်ပြီ ဖြစ်၏။ စင်စစ် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းကပင် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများ၌ ဆူပူထကြွအောင် လှုံ့ဆော်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို တရားဝင်ဖြစ်စေ၊ လက်တွေ့၌ဖြစ်စေ မကျင့်သုံးတော့ချေ။ လူတိုင်းသည် အစိုးရနှင့် ပတ်သက်၍ သဘောထားကွဲလွဲမှုများ သို့မဟုတ်

²⁵ See General Comment No. 34, note 18, para. 25.

²⁶ Controversial high treason cases have taken place in Myanmar, based on mere general allegations of supporting armed groups. See Ye Mon, “Aye Maung, Wai Hin Aung Handed 20-Year Sentences for High Treason”, 19 March 2019, Frontier Myanmar, <https://www.frontiermyanmar.net/en/aye-maung-wai-hin-aung-handed-20-year-sentences-for-high-treason/>; and Min Aung Khine, “Rakhine Political Leader Faces High Treason, Defamation Charges”, 10 September 2018, The Irrawaddy, <https://www.irrawaddy.com/news/burma/rakhine-political-leader-faces-high-treason-defamation-charges.html>.

ဝေဖန်မှုများကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် သို့မဟုတ် အလွန်အကျွံ စကားလုံးများ သုံးနှုန်းကာ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ရှိ၏။ သို့သော် ဤပုဒ်မအား တပ်မတော်ကို ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ရည်ညွှန်းစေလျက် မည်သို့မည်ပုံ ပြစ်မှုမြောက်သွားသည်မှာမူ ရှင်းလင်းမှု မရှိပေ။ သို့သော် အစိုးရကိုပင် ဝေဖန်ပိုင်ခွင့်ရှိသဖြင့် အထူးသဖြင့် အစိုးရနေရာ၌ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေသော တပ်မတော်ကိုလည်း တန်းတူ ဝေဖန်ပိုင်ခွင့် ရှိသည်ကိုမူ သတိပြုမိနိုင်၏။

- တာဝန်ရှိသူများကို ဟန့်တားနှောင့်ယှက်ခြင်း (ပုဒ်မ ၁၂၄-ဂ နှင့် ၁၂၄-ဃ) - တပ်မတော်၊ ဥပဒေစိုးမိုးရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရဝန်ထမ်းများအား ဟန့်တားခြင်း၊ အဖျက်အမှောင့်လုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် နှောင့်ယှက်ခြင်းတို့သည် ဤပုဒ်မခွဲအသစ်များအရ ပြစ်မှုမြောက်၏။ သို့သော် ထိုစကားရပ် များကို ရှင်းလင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ခြင်း မပြုထားသဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယင်းတို့မှာ (ဘာသာစကား ရှုထောင့်အရ) အရေးပါသော သဘောသဘာဝကြောင့်လည်းကောင်း ထိုအဖွဲ့ အစည်းတို့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်ကိုသာမက ပုဂ္ဂိုလ်ရေး/ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ နှောင့်ယှက်မှုကိုပါ ထည့် သွင်း အရေးယူရဖွယ် ဖြစ်နေ၏။ ဖော်ပြချက်တစ်ခုကြောင့် တာဝန်ရှိသူတချို့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်ကို နှောင့်ယှက်ဟန့်တားရာရောက်နိုင်သည် ဟူသော သဘောဖြင့် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းကာ (နိုင်ငံသားတို့၏) လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်ခြင်းသည် ဥပဒေကြောင်းအရ တရားမဝင်ချေ။ အခြားသူများအား ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)များ ကျူးလွန်အောင် လှုံ့ဆော်မှုကို မြန်မာရာဇသတ်ကြီး၏ “အားပေးကူညီမှု” ကဏ္ဍရှိ ပုဒ်မများတွင် ဖော်ပြထားပြီးဖြစ်၏။ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် တရားဝင် ရည်မှန်းချက်ကို ဖော်ဆောင်ရန် ပျက်ကွက်သည့်အပြင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်ခြင်းဖြစ်သဖြင့် မလိုအပ်ရုံမျှမက တရားမျှတညီညွတ်ခြင်းလည်း မရှိချေ။ ထို့အပြင် ယင်း ပြစ်မှုတို့အတွက် ပြစ်ဒဏ်မှာ အလွန်ကြီးလေးသော အနှစ် ၂၀ သို့မဟုတ် ၇ နှစ်အထိ ထောင်ဒဏ် ဖြစ်သဖြင့် ဤပြဋ္ဌာန်းချက်ကို ပိုမို ဆိုးရွားသွားစေ၏။

- တပ်မတော် သို့မဟုတ် အစိုးရဝန်ထမ်းများအား စိတ်ဓာတ်ပျက်ပြားစေသော ဖော်ပြချက်များ (ပုဒ်မခွဲ ၅၀၅-က အသစ်) - ပုဒ်မခွဲ ၅၀၅-က သည် ပုဒ်မ ၁၂၄(ဂ) နှင့် ၁၂၄-ဃ တို့နှင့် အလွန် ဆင်တူသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များအတွက် အသစ်ဖြည့်စွက်ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းဖြစ်၏။ တပ်မတော် သို့မဟုတ် အစိုးရအား ရှုတ်ချသော သို့မဟုတ် ပြစ်တင်ဝေဖန်သော ဖော်ပြချက်များကို ခြုံငုံ၍ ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထား ခြင်းဖြစ်ပြီး၊ ဝန်ထမ်းများအား စိတ်ဓာတ်ပျက်ပြားစေရန် သွယ်ဝိုက်ဖော်ပြခြင်းလည်း အကျုံးဝင်နိုင် သည့်တိုင် ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)ဟု သတ်မှတ်ရန်မှာမူ မသင့်လျော်ချေ။

- ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်စေခြင်း (ပုဒ်မခွဲ ၅၀၅-က(၁)) - နိုင်ငံသားအုပ်စုတစ်စု သို့မဟုတ် ပြည်သူလူထု အကြား ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်စေခြင်းကို ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်သည်။ သို့သော်

ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်မှုမှ ကာကွယ်ပေးရန်အတွက် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်ခြင်းမှာမူ တရားဥပဒေကြောင်းအရ ခိုင်လုံသော အကြောင်းပြချက်မဟုတ်ချေ။ (ICCPR ၏ ပုဒ်မ ၁၉(၃) ပါ အကျိုးစီးပွားများစာရင်းတွင် အသိအမှတ်ပြုထားခြင်းလည်း မရှိဟူ၍ ဆိုလို၏။) မိုးလေဝသဘေးအန္တရာယ် သို့မဟုတ် ကိုဗစ်-၁၉ ကူးစက်မြန်ရောဂါပိုး စသော ရိုးရှင်းသည့် သတင်းတို့ကြောင့်လည်း ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်သော်လည်း ယင်းတို့မှာ ပြည်သူလူထုအကျိုးအတွက် တရားဝင်ဖော်ပြချက် ဖြစ်လေ၏။ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်စေမှုကို တားမြစ်ခြင်းကို ကိုလိုနီခေတ်က ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် တစ်ခါတစ်ရံ တွေ့မြင်ရသော်လည်း နိုင်ငံအများစုရှိ တရားရုံးများကမူ ယင်းကို ဖယ်ထုတ်ခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။²⁷

- မမှန်သတင်း ဖြန့်ချိခြင်း (ပုဒ်မခွဲ ၅၀၅-က(၂)) - “မမှန်သတင်း” ဖြန့်ချိခြင်းအား ယေဘုယျ ခြုံငုံတားမြစ်ခြင်းသည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို တရားဝင် ကန့်သတ်ခြင်းမျိုး မဖြစ်စေသင့်။²⁸ “မှန်/ မမှန်” သတ်မှတ်ခြင်းသည် အလွန်ပင် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆန်သဖြင့် ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်မကျသော ထိုအချက်ကြောင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်ခြင်းသည် အခြေခံအားဖြင့် မှန်ကန်သင့်လျော်ခြင်း မရှိချေ။ ထို့အပြင် ဤသဘောသဘာဝကို အခြေခံ၍ ခြုံငုံတားမြစ်ခြင်းသည် တရားဝင်အကျိုးစီးပွားတစ်ခုခုကို ကာကွယ်ပေးရာ မရောက်သည့်အပြင် “လူတိုင်း မှားကြသည်” စသည်ဖြင့် ယေဘုယျပြုလွန်းရာရောက်သောကြောင့် တရားမျှတမှုလည်း မရှိချေ။ တိကျသော အကြောင်းကိစ္စရပ်များ (ဥပမာ- အသရေဖျက်ရန် ဖော်ပြချက်များ သို့မဟုတ် မမှန်သက်သေခံချက်များ) ကို တားမြစ်ခြင်းမှာမူ ဥပဒေကြောင်းအရ တစ်နည်းတစ်လမ်းမှ တရားဝင်၏။
- အစိုးရဝန်ထမ်းများအား ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု) ကျူးလွန်အောင် လှုံ့ဆော်ခြင်း (ပုဒ်မခွဲ ၅၀၅-က(၃)) - ဤပုဒ်မခွဲအရ ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု) ကျူးလွန်စေရန် သွယ်ဝိုက်အားပေးလှုံ့ဆော်ခြင်းမျိုးကိုပင် ပြစ်ဒဏ်ပေးသဖြင့် ယင်းမှာ မလိုလားအပ်သော ပြဿနာကြီးတစ်ရပ်လည်း ဖြစ်လေ၏။ ယင်း၏ အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ချက်အရ ပြစ်မှုကျူးလွန်စေရန် သွယ်ဝိုက်၍သော်လည်းကောင်း တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း လှုံ့ဆော်မှုအတွက် ပြစ်ဒဏ်သတ်မှတ်ပြီး ဖြစ်၏။ (စင်စစ် ယင်းသည်ပင် ဤပြစ်မှုကို အစပျိုးခဲ့သော အရာ ဖြစ်လေ၏။) ရလဒ်အနေဖြင့် ဤပြဋ္ဌာန်းချက်သည် တာဝန်ရှိသူများအား ဆန့်ကျင်သော ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)များအတွက် ပိုမို ပြင်းထန်သော ပြစ်ဒဏ်များကို ဖန်တီးပေးရုံမျှသာ ဖြစ်၏။ ဤနည်းဖြင့် သာမန်ပြည်သူများထက် တာဝန်ကျအရာရှိများအား ပိုမို အကာအကွယ်ပေးခြင်းမှာ

²⁷ See, for example, *Chavunduka & Choto v. Minister of Home Affairs & Attorney General*, 22 May 2000, Judgement No. S.C. 36/2000, Civil Application No. 156/99 (Supreme Court of Zimbabwe).

²⁸ See, for example, para. 2(a) of the Joint Declaration on Freedom of Expression and “Fake News”, Disinformation and Propaganda adopted by the UN, OSCE, OAS and African Commission special mandates on freedom of expression, 3 March 2017, https://www.law-democracy.org/live/wp-content/uploads/2012/08/17.03.03.Joint-Declaration.PR_.pdf.

ယေဘုယျအားဖြင့် သင့်လျော်မှု မရှိချေ။ အသရေဖျက်ခြင်း စသော အချို့အခြေအနေများသည် အများပြည်သူဆိုင်ရာကဏ္ဍဖြစ်သဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေအရကြည့်လျှင် တာဝန်ရှိသူများ အနေဖြင့် ပြင်းထန်သော ဝေဖန်မှုများကို သည်းခံရန် အထူးတောင်းဆိုအပ်၏။²⁹ ဤနေရာ၌ အသုံးပြု ထားသော မရှင်းမလင်းသော ယေဘုယျကျလွန်းသော စကားရပ်များ၊ အထူးသဖြင့် တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်၍ “လှုံ့ဆော်မှု” ဟူသော စကားရပ်သည် ဘာသာစကားပြောဆိုမှုနှင့် ပြစ်မှု ကျူးလွန်မှုတို့အကြား လုံလောက်သော တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်မှုကို မဖန်တီးပေးနိုင်ချေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လှုံ့ဆော်မှုကို ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)များသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီရန် လိုအပ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

လွတ်လပ်စွာ အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် စုဝေးခွင့်တို့သည် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် နီးကပ်စွာ ဆက်စပ်လျက်ရှိ၏။ ဆန္ဒပြသူများနှင့် အလားတူစုရုံးမှုများတွင် ပါဝင်သူများသည် ၎င်းတို့ သတင်းပေးပို့လိုသော အချက်တစ်ချက်ကို အတိအကျ ထောက်ပြရန် စုဝေးနေကြခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုဖြစ်ရပ်မျိုးတွင် ၎င်းတို့ ပြောဆိုသော အချက်များ သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်မှုများကို ကန့်သတ်ခြင်းသည် ၎င်းတို့၏ စုဝေးခွင့်အပြင် အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခွင့်ကိုနှင့် ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်ကိုပါ ချိုးဖောက်လိုက်ခြင်းဖြစ်နိုင်၏။

ပို၍ တိကျစွာ ညွှန်ပြရလျှင် လွတ်လပ်စွာ စုဝေးပိုင်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်သော ပုဒ်မ ၁၂၄ (ဂ)၊ ၁၂၄(ဃ) နှင့် ၅၀၅ (က) နှင့် (ဂ) တို့၌ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အထူးစိုးရိမ်ပူပန်ကြ၏။ ယင်းတို့မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် တပ်မတော်၊ ဥပဒေစိုးမိုးရေးအဖွဲ့များနှင့် အစိုးရဝန်ထမ်းများ၏ လုပ်ငန်းများကို ဟန့်တားနှောင့်ယှက်ခြင်း (ပုဒ်မ ၁၂၄ (ဂ) နှင့် ၁၂၄(ဃ)) ကို ရည်ညွှန်းပြီး၊ တာဝန်ကျအရာရှိတစ်ဦးအား ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်အောင် သို့မဟုတ် တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ ပြစ်မှုကျူးလွန်အောင် လှုံ့ဆော်ခြင်း (ပုဒ်မ ၅၀၅(က) နှင့် (ဂ)) တို့ ဖြစ်၏။ ထို့အပြင် ယင်းတို့၏ ဆိုလိုရင်းမှာလည်း တိကျသေချာခြင်း မရှိသဖြင့် ထိုပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒပြနေသူများအတွက် အသုံးပြုနိုင်လေ၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဥပမာအားဖြင့်- ဆန္ဒပြသူများကို ထိန်းသိမ်းနေသော ဥပဒေစိုးမိုးရေးအဖွဲ့များ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဟန့်တားနှောင့်ယှက်ခြင်းကြောင့်ဟု မှတ်ယူထားသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ဆန္ဒပြသူများသည် (တာဝန်ကျအရာရှိများနှင့် အခြားဝန်ထမ်းများ၏ ဥပဒေစိုးမိုးရေး လုပ်ငန်းတာဝန်များကို သွယ်ဝိုက်၍ ရှုပ်ထွေးစေသည့်တိုင်) ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြခြင်းပြုရုံမျှဖြင့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခံရခြင်းမှာ မသင့်လျော်ချေ။ ထို့အတူ ဆန္ဒပြသူများကြောင့် လူတချို့အား စိတ်မသက်မသာ ဖြစ်စေနိုင် သို့မဟုတ် ကြောက်လန့်စေနိုင်သည့်တိုင် ၎င်းတို့၏ ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြမှုများကို ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု) အဖြစ် အရေးယူရန် မည်သည့် အကြောင်းပြချက်မျှ မရှိချေ။

²⁹ General Comment No. 34, note 18, para. 38.

ထို့အတူ အစိုးရဝန်ထမ်းများ စိတ်ဓာတ်ယိမ်းယိုင်စေမည့် ဖော်ပြချက်များအား တားမြစ်သော ပုဒ်မခွဲအသစ် ၅၀၅(က) ကြောင့်လည်း အရပ်ဘက်ဝန်ထမ်းများအား သပိတ်မှောက်ခြင်း သို့မဟုတ် အရပ်ဘက်ဝန်ထမ်းများအား သပိတ်မှောက်စေရန် အားပေးခြင်းတို့ကို ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)အဖြစ် အရေးယူနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ အထက်တွင် မှတ်ချက်ချခဲ့သကဲ့သို့ပင် သပိတ်မှောက်ခွင့်သည် လွတ်လပ်စွာ အသင်းအဖွဲ့ဖွဲ့စည်းခွင့်၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ဖြစ်ပြီး အလုပ်သမားတို့၏ အဓိက ရပိုင်ခွင့်တစ်ခုလည်း ဖြစ်၏။ အခြားသူများအား သပိတ်မှောက်ခြင်း သို့မဟုတ် သပိတ်မှောက်ရန် တိုက်တွန်းခြင်းတို့အတွက် ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်များသည် လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအောက်တွင် အမြဲတစေ အချိုးမညီ မမျှမတ ဖြစ်နေတတ်၏။

3. ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေး၏ အရင်းခံစည်းမျဉ်း ဥပဒေများ

3.1 အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာစံနှုန်းများ

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေသည် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍ၌ လူပုဂ္ဂိုလ်တို့အပေါ် အာဏာအလွဲ သုံးစားပြုမှုမှ အကာအကွယ်ပေးရန်အတွက် ရပိုင်ခွင့်အချို့ကို ပြဋ္ဌာန်းပေးထားပြီး၊ အများအားဖြင့် ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေး အရင်းခံသဘောတရားများ၌ အမြစ်တွယ်နေသော ဥပဒေစည်းမျဉ်းများကို လည်း ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းပေးထား၏။ ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)ဆိုင်ရာဥပဒေ၏ အရင်းခံသဘောတရားများ အနက် တစ်ခုမှာ (လက်တင်ဘာသာဖြင့် *nullum crimen sine lege* ဟု ခေါ်သော) “ဥပဒေမရှိလျှင် ပြစ်မှု မရှိနိုင်” ဟူသော အချက် ဖြစ်၏။ အဓိပ္ပာယ်မှာ “ဥပဒေတစ်ခုဖြင့်သာ (မကျူးလွန်မီက ကြိုတင်၍) တားမြစ် ထားခြင်း မရှိလျှင် ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)ဆိုင်ရာ တရားစွဲဆိုမှုလည်း မရှိနိုင်” ဟူ၍ ဖြစ်၏။ ဆိုလိုသည်မှာ- နောက်ကြောင်းပြန်အရေးယူခြင်းမပြုသင့် ဟူ၍ ဖြစ်၏။

ထို့အပြင် ယင်းနှင့် အပြန်အလှန် ဆက်စပ်နေသော (ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေများသည် ရှင်းလင်းတိကျသင့်သည် ဟူသော) အရင်းခံသဘောတရားတစ်ခုကိုလည်း ပြဋ္ဌာန်းပေးထား၏။ ရှင်းလင်းတိကျစွာ အဓိပ္ပာယ်မသတ်မှတ်ထားသော ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)ဆိုင်ရာ ဥပဒေများသည် အာဏာပိုင်များဘက်က စိတ်ကြိုက် ကောက်ချက် ဆွဲကာ အပြုအမူတစ်ခု ပြစ်မှုမြောက်အောင် ပုံကြီးချဲ့နိုင်သကဲ့သို့ ပြစ်ဒဏ်ကိုလည်း မမျှမတ ချမှတ်ရန် လိုသလို အသုံးပြုစေနိုင်၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မည်သည့်အပြုအမူမျိုးသည် ပြစ်မှုမြောက်သဖြင့် တားမြစ် သည်ဟူ၍ ကြိုတင်သတ်မှတ်ဖော်ပြပေးရန် ပျက်ကွက်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ ထို့အပြင် “တရားဝင်မှု” အတွက် အရင်းခံသဘောတရား တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ်

(နောက်ကြောင်းပြန်အရေးယူရန်အတွက် ဥပဒေကို ပြင်ဆင်/ပြဋ္ဌာန်းခြင်းမျိုး မဖြစ်စေရန်) “ရှင်းလင်းတိကျမှု” ၏ အရေးပါပုံကို အရပ်ဘက် ဥပဒေစနစ်များတွင် ကောင်းစွာ ထူထောင်ထားရှိ၏။ ဗြိတိသျှတို့၏ ရိုးရာဥပဒေ၌လည်း ဤအခြေခံသဘောတရားကို ဥပဒေ စည်းမျဉ်းတို့၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ကျင့်သုံးလေ့ရှိပြီး၊ အာဏာပိုင်တို့စိတ်ကြိုက် လိုသလို အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုပြဋ္ဌာန်းမှုမှ ကာကွယ်ပေးထား၏။³⁰

လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေကလည်း ထိုအရင်းခံစည်းမျဉ်းများကို ကျင့်သုံး၏။ UCHR, ICCPR နှင့် ကလေးသူငယ် အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်တို့၌လည်း ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)ဆိုင်ရာဥပဒေများအနေဖြင့် ထိုကဲ့သို့ နောက်ကြောင်းပြန် အရေးယူရန်အတွက် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းမှုမျိုး မပြုလုပ်ရန် လုံးဝ တားမြစ်ထား၏။³¹ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့များကလည်း ရှင်းလင်းတိကျမှုရှိရန်ဟူသော လိုအပ်ချက် တွဲလျက်ရှိ နေရန် ဤသို့ ကာကွယ်ပေးထားကြောင်း လက်ခံကြ၏။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာဥပဒေပထမတရားရုံးက မှတ်ချက် ချသည်မှာ -

[နောက်ကြောင်းပြန် အရေးယူခြင်းအား တားမြစ်ခြင်းသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ဥပဒေတစ်ခုတည်းကသာ ရာဇဝတ် (ပြစ်မှု)တစ်ခု မြောက်ကြောင်း သတ်မှတ်နိုင်ပြီး ပြစ်ဒဏ်ကို ပြဋ္ဌာန်းနိုင်သည်ဟူသော ဥပဒေသ ကို အခြေခံထားရာ... ဥပဒေတွင် ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)တစ်ခု၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ရှင်းလင်းစွာ ဖွင့်ဆို သတ်မှတ်ရမည်ဖြစ်၏။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီက သက်ဆိုင်ရာဥပဒေပါ စကားရပ်ကို သိနားလည်နိုင်မှသာ ဤလိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းရာရောက်၏။ လိုအပ်ပါက မည်သည့်အပြုအမူများနှင့် ထိန်းချုပ်/ပျက်ကွက်မှု များက ၎င်းအား ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)တစ်ခု ကျူးလွန်ရာရောက်စေသည်ကို တရားရုံးများ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို ချက်ကို အကူအညီယူ၍ သိစေရမည်...

³²

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအတွက် အခြား အဓိကဥပဒေသမှာ စီရင်ချက်ချခြင်းအပါအဝင် ဥပဒေအရ အချိုးညီမျှမှု ဖြစ်၏။ ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းသည် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်တို့ကို ကန့်သတ် ချုပ်ချယ်ခြင်း ဖြစ်ပြီး၊ ထိုသို့သော ကန့်သတ်ချက်များသည် တစ်စုံတစ်ဦးအား ထောင်အကျဉ်းချထားစဉ် နိုင်ငံတော်က ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ပေးရမည့် အကျိုးစီးပွားနှင့်

³⁰ See *Regina v. Rimmington* and *Regina v. Goldstein*, 2005 UKHL 63, paras. 32-33 (describing the historical basis for the principle of legal certainty in British common law), https://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/2005/UKHL_2005_63.html; and A.V. Dicey, *Introduction to the Study of the Law of the Constitution* (1885, Indianapolis, Liberty Classics), p. 110 (contrasting the rule of law with arbitrariness in the law), http://files.libertyfund.org/files/1714/0125_Bk.pdf.
³¹ UDHR, note 14, Article 11(2); ICCPR, note 15, Article 15(1); and Convention on the Rights of the Child, note 16, Article 40(2)(a).
³² *Case of Veeber v. Estonia (No. 2)*, 21 January 2003, Application No. 45771/99, para. 31, <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-60891>.

အချိုးညီမျှသင့်သည်။³³ ကြီးလေးသော ထောင် ဒဏ်များ ချမှတ်ခြင်းသည် အသေးအဖွဲ့ပြစ်မှုများအတွက် ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ် အချိုးမညီ ဖြစ်စေသောကြောင့် ယင်းမှာ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်တော့၏။

ပြစ်ဒဏ်နှင့် စီရင်ချက်အချိုးညီမျှမှုသည် သေဒဏ်ချမှတ်ရာ၌ အထူးသဖြင့် အရေးကြီးလှ၏။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် လူသားတိုင်း ဘဝတွင် အသက်ရှင်သန်နေထိုင်ရန် ပင်ကိုအခွင့်အရေးရှိသည့်အပြင် သေဒဏ်ဟူ သည် “အကြီးမားဆုံးသော ပြစ်မှုများအတွက်သာ ချမှတ်နိုင်”သောကြောင့်တည်း။³⁴ သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို တရားရုံးတစ်ရုံး၏ အပြီးသတ်စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်အဖြစ်သာ ချမှတ်သင့်ပြီး၊ သေဒဏ်စီရင်ခြင်းခံရသူ မည်သူ မဆို ထိုပြစ်ဒဏ် လျော့ပါးအောင် ဥပဒေကြောင်းအရ ကြိုးစားခွင့်/အယူခံဝင်ခွင့် ရှိသင့်၏။ အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာ၌မူ မည်သည့် အခြေအနေမျိုး၌ဖြစ်စေ သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို လက်မခံကြောင်း အများသဘောတူ စံနှုန်းတစ်ခု ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပြီး ယခုအခါ နိုင်ငံပေါင်း ၈၈ နိုင်ငံက သေဒဏ် ဖျက်သိမ်းရေးအတွက် ICCPR ၏ ဒုတိယအခွင့်လမ်းစာချုပ် (the Second Optional Protocol to the ICCPR) တွင် ပါဝင်ခဲ့ကြပြီဖြစ် ၏။³⁵

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေသည် မတရားဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် ချုပ်နှောင်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ကို လည်း ပြဋ္ဌာန်းပေးထား၏။³⁶ ဆိုလိုသည်မှာ တစ်စုံတစ်ဦးအားဥပဒေနှင့်အညီ ဖမ်းဆီးခြင်း သို့မဟုတ် ချုပ် နှောင်ခြင်းကိုသာ ပြုသင့်ပြီး၊ ဥပဒေအရဖမ်းဆီးခံရသည့်အခါ၌လည်း အချို့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေး သင့်သည် ဟူ၍ ဖြစ်၏။ ယင်းတို့၌ ဖမ်းဆီးခံရစဉ် ထိုသို့ ဖမ်းဆီးခံရကြောင်းကို သတင်းပေး/အကြောင်း ကြားပိုင်ခွင့်နှင့် ဖမ်းဆီးခံရသည့် အကြောင်းရင်းများနှင့် ချမှတ်သော သို့မဟုတ် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသော သို့မဟုတ် စုံစမ်းစစ်ဆေးခဲ့သော မည်သည့်စွဲချက်မျိုးကိုမဆို လျင်မြန်စွာ သတင်းပေး/အကြောင်းကြားပိုင်ခွင့် ပါရှိ၏။³⁷ ထို့ပြင် အကယ်၍ ပုံစံကျ စွဲချက်တင်ခြင်းမျိုး မဟုတ်လျှင်ပင်

³³ UN Human Rights Committee, General Comment No. 27 on Freedom of movement (article 12), 1 November 1999, CCPR/C/21/Rev.1/Add.9, para. 14, <https://undocs.org/CCPR/C/21/Rev.1/Add.9>; and UN Human Rights Committee, 26 May 2004, CCPR/C/21/Rev.1/Add.13, General Comment No. 31 on the nature of the general legal obligation imposed on State Parties to the Covenant, para. 6, <https://undocs.org/CCPR/C/21/Rev.1/Add.13>.

³⁴ ICCPR, note 15, Article 6(2).

³⁵ See OHCHR, Status of Ratification Interactive Dashboard, <https://indicators.ohchr.org>. *Second Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights, aiming at the abolition of the death penalty*, UN General Assembly Resolution 44/128, 15 December 1989, entered into force 11 July 1991, <https://indicators.ohchr.org>.

³⁶ UDHR, note 14, Article 9, ICCPR, note 15, Article 9.

³⁷ UN Human Rights Committee, General Comment No. 35 on Article 9 (Liberty and security of the person), 16 December 2014, CCPR/C/GC/35, paras. 32-33, <https://undocs.org/CCPR/C/GC/35>; and UN Human Rights Committee, General Comment No. 32 on Article 14, 23 August 2007, CCPR/C/GC/32, para. 31, <https://undocs.org/CCPR/C/GC/32>.

တရားသူကြီး သို့မဟုတ် ဥပဒေအရာရှိ ရှေ့မှောက်သို့ ပုံမှန်အရဆိုလျှင် ၄၈ နာရီအတွင်း လျင်မြန်စွာ ပို့ဆောင်ခွင့် ရှိပြီး၊ တရားမျှတသော အချိန် ကာလတစ်ခုအတွင်း လျှောက်လဲခြင်း သို့မဟုတ် လွတ်မြောက်ခြင်းတို့အတွက် ရပိုင်ခွင့်တို့လည်း ပါဝင်၏။³⁸ တစ်ဦးတစ်ယောက် ရင်ဆိုင်နေရသော စွဲချက်များကို သတင်းပေး/အကြောင်းကြားခွင့်နှင့် တရားမျှတစွာ လျှောက်လဲခွင့်အတွက် နှောင့်နှေးမှုမရှိရန်နှင့် တရားရုံးရှေ့မှောက်၌ တရားမျှတမှု တန်းတူရပိုင်ခွင့်တို့လည်း မဖြစ်မနေ လိုအပ်၏။³⁹

ဖမ်းဝရန်းတစ်စောင်သည် မတရားဖမ်းဆီးခံရခြင်းမှာ အကာအကွယ်ပေးသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ယင်း၌ ဖမ်းဆီးခြင်း၏ အကြောင်းရင်းများနှင့် တစ်စုံတစ်ဦးအား စွဲဆိုချက်များကို သိရှိခွင့်ရနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ ပြစ်မှုကျူးလွန်နေစဉ် သို့မဟုတ် မဖမ်းဆီးခံရလျှင် သက်သေအထောက်အထားများကို ဖျက်ဆီးပစ်နိုင် ခြေရှိလျှင် ထိုကျူးလွန်သူကို ရဲက ဖမ်းဆီးခြင်းကဲ့သို့သော အခြေအနေတချို့၌ ဝရန်းမပါဘဲ ဖမ်းဆီးခြင်းသည် တရားမျှတမှု ရှိ၏။ သို့သော် ထိုသို့ ဝရန်းမပါဘဲ ဖမ်းဆီးခြင်းသည် တာဝန်ရှိသူ တစ်ဦးတစ်ယောက်၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုသာ အခြေခံသင့်ပြီး၊ ထိုသို့ စာရင်းဝင်သော အထွေထွေ ကင်းလွတ်ခွင့်မျိုးအတွက် ဖြစ်သင့်၏။⁴⁰ အချို့သော ပြစ်မှုများကို ကျူးလွန်သူဟု ယုံကြည်ရသဖြင့် ထိုသူကို ဝရန်းမပါဘဲ ဖမ်းဆီးနိုင်ရန် ရဲများအား လွယ်လင့်တကူ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ပြုထားသော ဥပဒေများသည် လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေ ရှုထောင့်အရ သံသယဖြစ်ဖွယ် ပြဋ္ဌာန်းချက်များပင် ဖြစ်လေ၏။

ပြစ်မှုဆိုင်ရာ တရားခံများ၏အတွက် အခြားရပိုင်ခွင့်နှင့် မျှတသော ရာဇဝတ်တရားစီရင်မှုဆိုင်ရာ ပဓာန ဥပဒေမှာ အာမခံငြင်းပယ်မခံရရေးနှင့် မှန်ကန်ကြောင်းအထောက်အထား မရှိဘဲ တရားမစွဲမီ ကြိုတင် ချုပ်နှောင် မခံရရေးတို့ ဖြစ်၏။ စွဲချက်မတင်မီ ကြိုတင်ချုပ်နှောင်ခံရသူတစ်ဦးသည် ထိုအမှုအဆုံးသတ် သွားချိန်၌ အပြစ်မရှိကြောင်း တွေ့ရှိရလျှင် ထိုသူအနေဖြင့် ပို၍ ဒုက္ခခံစားရမည့်အပြင် မတရားဖမ်းဆီးခံရမှု ဘေးဒဏ်ကိုလည်း ပို၍ ကြုံတွေ့ရနိုင်၏။ ယင်းမှာ နိုင်ငံတော်အဆင့်က ကာကွယ်ရန် တာဝန်ရှိသော ပြင်းထန်သည့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု အန္တရာယ်နှင့်လည်း ဆက်စပ်နေ၏။⁴¹ ထိုအကြောင်းပြချက်ကြောင့်

³⁸ ICCPR, note 15, Articles 9(1)-(3).
³⁹ UDHR, note 14, Article 10; ICCPR, note 15, Article 14.
⁴⁰ For a discussion of the jurisprudence of the UN Working Group on Arbitrary Detention on this question, see Jared Genser, *The UN Working Group on Arbitrary Detention: Commentary and Guide to Practice* (2020, Cambridge University Press, United Kingdom), pp. 234-244, <https://www.perseus-strategies.com/wp-content/uploads/2020/04/Jared-Genser-The-UN-Working-Group-on-Arbitrary-Detention-Cambridge-University-Press-2019.pdf>.
⁴¹ UN Standard Minimum Rules for Non-Custodial Measures (The Tokyo Rules), UN General Assembly Resolution 45/110, 14 December 1990, para. 6.1, <https://www.ohchr.org/documents/professionalinterest/tokyorules.pdf>; and General Comment No. 35, note 37, para. 34.

ICCPR အနေဖြင့် တရားရင်ဆိုင်ရန် စောင့်ဆိုင်းနေသော လူပုဂ္ဂိုလ်လူများအား ချုပ်နှောင်ထားရန် လိုအပ်သည့် အထွေထွေ စည်းမျဉ်းဥပဒေတစ်ခု ပြဋ္ဌာန်းခြင်းကို တားမြစ်ထား၏။⁴² ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ အနေဖြင့်မူ “စွပ်စွဲခံရသူများက ရှောင်တိမ်းမည်၊ သက်သေအထောက်အထားများကို ဖျက်ဆီးမည်၊ မျက်မြင် သက်သေများကို မလျော်ကြေးလွှဲလွှဲမိမိမည် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်း၏ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်မှ ရှောင် ပြေးမည့်အလားအလာရှိသော အခြေအနေမျိုးမှတစ်ပါး အာမခံပေးသင့်သည်”ဟူ၍ ထောက်ပြ၏။⁴³ တစ်စုံ တစ်ဦးသည် ပိုမို ကြီးလေးသော ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)တစ်ခုဖြင့် စွပ်စွဲခံရသောကြောင့် ဟူသော အချက်မျှကို အခြေခံ၍ အာမခံကို ငြင်းပယ်ခြင်းမှာ မသင့်လျော်ချေ။⁴⁴

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကလည်း ဤပြစ်မှုဆိုင်ရာတရားမျှတမှုဆိုင်ရာ ပဓာန အခွင့်အရေးများ ကို အသိအမှတ်ပြုထား၏။ နိုင်ငံသားတို့၏ လွတ်လပ်ခွင့်၊ ဥပဒေဖြင့် သတ်မှတ်ထားသော ရယူပိုင်ခွင့်နှင့် မည်သည့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေမျှ နောက်ကြောင်းပြန်အာဏာသက်ရောက်စေရန် ပြဋ္ဌာန်းခွင့် မရှိစေရဟူ၍လည်း အတည်ပြုထား၏ (ပုဒ်မ ၄၃၊ ၃၇၃ နှင့် ၃၈၁)။ တရားရုံး၏ ခွင့်ပြုချက်မရရှိက နိုင်ငံသားတစ်ဦးကို ၂၄ နာရီထက် ကျော်လွန်၍ ချုပ်နှောင်ထားခွင့် မရှိစေရ ဟူသော အလေ့အထကောင်းကိုလည်း ပြဋ္ဌာန်းပေး ထား၏ (ပုဒ်မ ၂၁-ခ)။

အခြားတစ်ဘက်၌မူ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ဤအကာအကွယ်ပေးမှုများအတွက် ကန့်သတ်ချက်များ ကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုထားပြန်၏။ ဥပမာအားဖြင့်- နိုင်ငံသားများ၏တရားဝင်ပိုင်ခွင့်ရှိသော နစ်နာချက် များအတွက် ဥပဒေဖြင့်သတ်မှတ်ထားသော ရယူပိုင်ခွင့်များကို ငြင်းပယ်ခြင်းပြုနိုင်သော အရေးပေါ် အခြေ အနေနှင့် အချိန်အခါတို့ကို ပြဋ္ဌာန်းထား၏ (ပုဒ်မ ၃၈၁)။ ထို့အပြင် တရားရုံး၏ ခွင့်ပြုချက်မရရှိက နိုင်ငံသား တစ်ဦးကို ၂၄ နာရီထက် ကျော်လွန်၍ ချုပ်နှောင်ထားခွင့် မရှိစေရ ဟူသော ပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း “နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ အများပြည်သူအေးချမ်းသာယာရေးနှင့် အများပြည်သူအကျိုး ဌာ ဥပဒေနှင့်အညီ ကြိုတင်ကာကွယ်ထားရှိရန်လိုအပ်သောကိစ္စ သို့မဟုတ် တည်ဆဲဥပဒေ တစ်ရပ်ရပ်အရ ခွင့်ပြုသည့်ကိစ္စများ” ရှိလျှင်မူ ချုပ်နှောင်ခွင့် ရှိသည်ဟူ၍ ကန့်သတ်ထား၏ (ပုဒ်မ ၃၇၆)။ သို့သော် ဤ ပုဒ်မပါ စကားရပ်၏ ဆိုလိုရင်းမှာ “စီရင် ပိုင်ခွင့်ရှိသော တရားသူကြီး၏ ချုပ်မိန့်မရရှိဘဲ မည်သူ့ကိုမျှ ၂၄ နာရီထက် ပို၍ ချုပ်နှောင်ခြင်းမပြုရ” ဟူ၍ ဖြစ်၏။

⁴² ICCPR, note 15, Article 9(3).
⁴³ *Hill v. Spain*, Communication No. 526/1993, 2 April 1997, para. 12.3, <https://undocs.org/CCPR/C/59/D/526/1993>.
⁴⁴ *Grishin v. Russia*, 24 October 2012, Application No. 14807/08, para. 142 (European Court of Human Rights), <http://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=001-112442&filename=001-112442.pdf>.

3.2 စည်းမျဉ်းဥပဒေအသစ်များအား အကဲဖြတ်ခြင်း

ရာဇဝတ်ကြီးကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး၏ ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)ဆိုင်ရာစံနှုန်းများကို လေးစားလိုက်နာရေးအတွက် အရေးကြီးသော နည်းလမ်းများတွင် ချွတ်ယွင်းပျက်ကွက်မှု ရှိနေ၏။ ပထမဦးဆုံးအနေဖြင့် အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည်နှင့်အညီ ပြဋ္ဌာန်းချက်အသစ် အများစုသည် တိကျရေရာမှု မရှိခြင်းကြောင့် မည်သည့်အပြုအမူများ သို့မဟုတ် မည်သည့်ရည်ရွယ်ချက်တို့ သည် ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)မြောက်သည်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မသိရချေ။ ထို့ကြောင့် အထက်တွင် အကျဉ်း ဖော်ပြခဲ့သကဲ့သို့ နောက်ကြောင်းပြန်အရေးမယူရဟူသော ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်နေလေ၏။

ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် များစွာသော ပြစ်မှုတို့အတွက် ချမှတ်ထားသော စီရင်ချက်များသည် ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ် အချိုးညီမျှမှုစံနှုန်းနှင့် မကိုက်ညီကြချေ။ ပြင်ဆင်ချက်အချို့သည် ယခင်က ကျူးလွန်ခဲ့သော ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)များအား အရေးယူမည့် နယ်ပယ်ကို သိသာစွာ တိုးချဲ့ထား၏။ ဥပမာအားဖြင့်- ယခု နိုင်ငံတော်သစ္စာ ဖောက်ဖျက်ပုန်ကန်မှုတွင် အကြမ်းမဖက်သော နည်းလမ်းနှင့် အကြမ်းဖက်သော နည်းလမ်း နှစ်မျိုးလုံးကို ထည့်သွင်းထားသည်။ သို့ရာတွင် ပြစ်ဒဏ်များကိုမူ ပြစ်မှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် လျှော့ချခြင်း မပြုရသေးသောကြောင့် သာမန်ပြစ်မှုငယ်လေးအတွက် အလွန်ကြီးလေးသော ပြစ်ဒဏ်များကို ချမှတ်နိုင်၏။ ထိုမျှသာမက စည်းမျဉ်းဥပဒေအသစ်များ၌ အသုံးပြုထားသော စကားရပ်များသည် အလွန်ကျယ်ပြန့်သော အပြုအမူကြီးတစ်ခုကို လွှမ်းခြုံထားပြီး၊ အချို့အပြုအမူများဆိုလျှင် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေကြောင်းဖြင့် ဦးစား ပေး အရေးမယူသင့်သည်များပင် ပါဝင်နေ၏။

နိုင်ငံတော်သစ္စာ ဖောက်ဖျက်ပုန်ကန်မှုအတွက် သေဒဏ်ချမှတ်နိုင်ခြင်းသည် အထူးသဖြင့် လက်ခံရန် ခက်ခဲ၏။ စင်စစ် သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို မြန်မာ့ဥပဒေ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတချို့ဖြင့် ကာကွယ်ပေးထား၏။ ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံးဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၁(၂) အရ မည်သည့်သေဒဏ်အမိန့်ကိုမဆို အောက်တရားရုံးများက ချမှတ်နိုင်သော်လည်း တရားလွှတ်တော်က အတည်ပြုမှသာ အတည်ဖြစ်သည်။ သမ္မတသည် သေဒဏ်ကို ယင်းထက်လျော့သော စီရင်ချက်တစ်ခုဖြင့် အစားထိုးလျှော့ချပေးနိုင်သည့် အခွင့်အာဏာရှိပြီး⁴⁵ လက်တွေ့အားဖြင့် ထိုအာဏာကို ပုံမှန်ကျင့်သုံးခဲ့သောကြောင့် မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း ကွပ်မျက်ခံရသည့် သတင်းမျိုး မရှိခဲ့ချေ။⁴⁶ သို့သော်လည်း ဤအချက်သည် တရားရုံး၏ ဆင်ခြင်တုံတရားဖြင့် လုံးဝ လွတ်လပ်စွာ

⁴⁵ Penal Code, note 5, section 54 and Criminal Procedure Code, note 6, section 402.
⁴⁶ Ei Ei Toe Lwin, "The Ultimate Penalty: Debating the Death Sentence", 12 January 2021, Frontier Myanmar, <https://www.frontiermyanmar.net/en/the-ultimate-penalty-debating-the-death-sentence>.

ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ဖြစ်ပြီး၊ ယခုအခါ တပ်မတော်က စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ကျင့်သုံးနေခြင်းကြောင့် ပြစ်ဒဏ်လျှော့ပေါ့ပေးခြင်းကို ဆက်လက်ကျင့်သုံးမည်/မကျင့်သုံးမည်မှာ မသေချာလှပေ။

တတိယအချက်အနေဖြင့် ဤအပြောင်းအလဲများသည် မတရားဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခြင်းနှင့် တရားမဝင်ကာလ ရှည် ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်းကို ပိုမို မြင့်တက်လာစေ၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အထူးသဖြင့် ပုဒ်မ ၅၀၅-က တွင် ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်စေမှု၊ သတင်းအမှားများ ဖြန့်ချိမှု သို့မဟုတ် အစိုးရဝန်ထမ်းများအား ရာဇဝတ် (ပြစ်မှု) ကျူးလွန်အောင် လှုံ့ဆော်မှုတို့ ပါဝင်ပြီး အခြားပြစ်မှုအသစ်များနှင့်မတူဘဲ ဤပုဒ်မပါ ပြဋ္ဌာန်းချက် များအရ လူပုဂ္ဂိုလ်များအား ဝရန်းမပါဘဲ ဖမ်းဆီးနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

မြန်မာ့ဥပဒေအရ ဝရန်းမပါဘဲ ဖမ်းဆီးခံရသူများကို ၂၄ နာရီအတွင်း တရားသူကြီးရှေ့မှောက်သို့ ပို့ဆောင်ရမည် ဖြစ်၏။ အထက်တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ဤရပိုင်ခွင့်သည် အရေးကြီးသော အရည်အသွေးများ ရှိပြီး ယင်းကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖြင့် အကာအကွယ်ပေးထား၏။ ထို့အပြင် ဤရပိုင်ခွင့်ကို နိုင်ငံသားများ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာလုံခြုံမှုကိုကာကွယ်ပေးရေးဥပဒေ၌ပါ ပြဋ္ဌာန်းထားသော် လည်း တပ်မတော်က ယင်းကို ဥပဒေတစ်ရပ် ထုတ်ပြန်ကာ (ခေတ္တ)ဆိုင်းငံ့ထား၏။⁴⁷ သို့သော် ရာဇဝတ် ကျင့်ထုံးဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၁ တွင် ဝရန်းမပါဘဲ ဖမ်းဆီးထားသူတစ်ဦးကို မည်သည့်အခြေအနေတွင်မဆို ချုပ် နှောင်ထားနိုင်သော အချိန်ကာလမှာ ၂၄ နာရီထက် မပိုစေရဟု ကန့်သတ်ထားပြီး၊ ပုဒ်မ ၁၆၇ အရ ဆက် လက်ချုပ်နှောင်ရန်လိုအပ်ပါက ရာဇဝတ်တရားသူကြီးထံမှ ခွင့်ပြုမိန့်လိုအပ်သည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

နောက်ထပ် စိုးရိမ်ပူပန်ဖွယ်အချက်တစ်ခုမှာ ဤလေ့လာစိစစ်မှုတွင် ဖော်ပြထားသော ပြစ်မှုများအားလုံးသည် အာမခံပေးပိုင်ခွင့် မရှိခြင်းပင် ဖြစ်၏။ ဆိုလိုသည်မှာ အာမခံပေးရန် ငြင်းပယ်နိုင်ပြီး၊ နိုင်ငံတော်သစ္စာ ဖောက်ဖျက်ပုန်ကန်ခြင်း၊ တပ်မတော် သို့မဟုတ် ဥပဒေစိုးမိုးရေးအဖွဲ့အစည်းများမှ တာဝန်ရှိသူများအား ဆူပူထကြွအောင် လှုံ့ဆော်ခြင်း၊ နှောင့်ယှက်ခြင်း သို့မဟုတ် ဟန့်တားခြင်းအတွက် စွပ်စွဲခံရသော ကျန်းမာ သန်စွမ်းသည့် အရွယ်ရောက်ပြီးသူ အမျိုးသားများအတွက်မူ အာမခံရရန် မဖြစ်နိုင်ချေ (ပုဒ်မ ၁၂၄-ဂ)။ ဤ ပြဋ္ဌာန်းချက်ကြောင့် တရားမစွဲမီ ကြိုတင်ချုပ်နှောင်ခံရနိုင်သော ပြင်းထန်သည့် ဘေးအန္တရာယ်ကို ဖြစ်စေနိုင် သည့်အပြင် နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်း သို့မဟုတ် မသင့်လျော်စွာ ပြုမူဆက်ဆံခြင်း ဘေးအန္တရာယ်တို့ကိုလည်း တိုးပွားစေ၏။ သက်သေအထောက်အထားများ ဖျက်ဆီးခံရမည် သို့မဟုတ် ထွက်ပြေးမည် စသည်ဖြင့်

⁴⁷ State Administration Council Law No 4/2021, 13 February 2021, <https://www.gnlm.com.mm/amendment-of-law-protecting-the-privacy-and-security-of-the-citizens>, <https://www.gnlm.com.mm/amendment-of-law-protecting-the-privacy-and-security-of-the-citizens/>; and Law Protecting the Privacy and Security of Citizens, 8 March 2017, as amended 28 August 2020, section 7, English translation available at: https://www.myanmar-responsiblebusiness.org/pdf/Law-Protecting-Privacy-and-Security-of-Citizens_en_unofficial.pdf.

စွပ်စွဲခံရသော ဘေးအန္တရာယ်အစစ် ရှိမှသာ တရားသူကြီးများအနေဖြင့် အာမခံကို ငြင်းပယ်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ရသော်လည်း၊ အချို့အမှုများတွင် ရွေးချယ်ခွင့်ပင် မရှိသကဲ့သို့၊ အခြားအမှုများ၌လည်း အာမခံချက် ရရန်ပင် မဖြစ်နိုင်ချေ။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများကဏ္ဍ၌ ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ပင် ကြီးလေးသော ရာဇဝတ် (ပြစ်မှု)ဖြင့် စွပ်စွဲခံထားရသူများအတွက် အမိန့်အရ အာမခံပေးရန် ငြင်းပယ်ခြင်းသည် လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီခြင်း မရှိချေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ယင်းမှာ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ချ ပိုင်ခွင့်ကို ခွင့်မပြုသည့်အပြင် (တရားရုံးမှ အပြီးသတ် ဆုံးဖြတ်ချက်မချမီအထိ) အပြစ်ကင်းစင်နိုင်သည်ဟု မှတ်ယူရသော ဥပဒေသကိုလည်း မလေးစားရာရောက်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

4. စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအမိန့် ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း

မြန်မာ့တပ်မတော်သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၄ ရက် ရက်နေ့တွင်စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအမိန့် (တစ်ခု)ကိုလည်းကောင်း၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၅ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်တိုင်းရှိ မြို့နယ်ခြောက်ခုအတွက် စစ်အုပ်ချုပ်ရေး အမိန့် (နှစ်ခု)ကိုလည်းကောင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။⁴⁸ သတင်းပေးပို့ချက်များအရ နိုင်ငံတော်ပိုင် ရုပ်မြင်သံကြားကွန်ရက်က မန္တလေးရှိ နောက်ထပ်ခရိုင် ၅ ခုအတွက် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအမိန့်ကို ကြေညာခဲ့သော်လည်း ထိုကြေညာချက်မူရင်းကိုမူ မတွေ့မြင်ရသေးချေ။⁴⁹ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအမိန့်အမှတ်- ၃/၂၀၂၁ အရ ရန်ကုန်တိုင်းရှိ မြို့နယ်ခြောက်ခုအတွက် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာများကို တပ်မတော်သို့ လွှဲ ပြောင်းပေးအပ်ခဲ့သည်။ ထိုအမိန့်အရ သတ်မှတ်ထားသော ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)များအား စစ်ခုံရုံးများက စစ်ဆေး ခွင့် ရရှိခဲ့သည်။ စစ်ခုံရုံးဖြင့် စစ်ဆေးမည့် ပြစ်မှု ၂၃ မျိုး၏ စာရင်းအတိအကျကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပြီး ပြစ်မှု ကျူးလွန်ခြင်း ရှိပါက သေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ နှစ်အကန့်အသတ်မရှိ အလုပ်နှင့်ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ သက်ဆိုင်ရာ ပြစ်မှုအလိုက် သတ်မှတ်ထားသော အမြင့်ဆုံးပြစ်ဒဏ်ဖြစ်စေ ချမှတ်မည် ဖြစ်သည်။

ဤလေ့လာစစ်ချက်တွင် ဆွေးနွေးထားသော ဥပဒေပြင်ဆင်မှုနှင့် ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)အသစ်များအားလုံးသည် အထက်ဖော်ပြပါ စာရင်းအရ အမျိုးအစားလိုက် ၂၃ မျိုး ရှိ၏။⁵⁰ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအောက်ရှိ ဒေသများတွင်

⁴⁸ Martial Law Order 1/2021, 14 March 2021, <https://www.gnlm.com.mm/martial-law-order-1-2021/>; and Martial Law Orders 2 and 3/2021, 15 March 2021, https://cdn.myanmarseo.com/file/client-cdn/gnlm/wp-content/uploads/2021/03/16_Mar_21_gnlm.pdf. See also the corrigendum, addressing an error in the English translation, Global New Light of Myanmar, 17 March 2021, p. 3, https://cdn.myanmarseo.com/file/client-cdn/gnlm/wp-content/uploads/2021/03/17_Mar_21_gnlm_1.pdf.

⁴⁹ Al Jazeera, “More Protesters Killed in Myanmar as Military Tightens Grip”, 16 March 2021, <https://www.aljazeera.com/gallery/2021/3/16/in-pictures-more-protesters-killed-in-myanmar-as-military-tightens-grip>.

⁵⁰ We note that, for high treason, the wrong citation is given, listing the Criminal Procedure Code instead of the Penal Code.

ထိုသို့သော ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)များကို စစ်ခုံရုံးများက စစ်ဆေးပြီး သေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ နှစ်အကန့်အသတ်မရှိ အလုပ်နှင့် ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ ချမှတ်နိုင်မည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ထို့ကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု)များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တရားမျှတမှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း များနှင့် ပတ်သက်သော အလွန် လေးနက်သော အကျိုးဆက်များ ဖြစ်ပေါ်လာသည်မှာ ထင်ရှား၏။ ယင်း အမိန့်ကြောင့် သုံးနှစ်အထိ ထောင်ဒဏ် သို့မဟုတ် ငွေဒဏ် သတ်မှတ်နိုင်သော ပုဒ်မ ၅၀၅(က) ကဲ့သို့သော သာမန်ပြစ်မှုငယ်များအတွက် မူလ ပြစ်ဒဏ်ထက် များစွာ ပိုမို ပြင်းထန်သော ပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်နိုင်မည်။ သာမန် ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု) တရားစီရင်မှု လုပ်ငန်းစဉ်မှ ထိုအမှုများကို ဖယ်ထုတ်လိုက်ခြင်းဖြင့် စွပ်စွဲခံထားရသူ များအတွက် တရားရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်း စနစ်အတွင်း ထည့်သွင်း တည်ဆောက်ကာ ကာကွယ်ပေးထား သော ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကိုလည်း ဆုံးရှုံးရတော့မည် ဖြစ်သည်။

စစ်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသော ဥပဒေရေးရာပြဿနာများကို အပြည့်အဝဆွေးနွေးခြင်းသည် ဤ စိစစ်ချက်၏ လေ့လာမှုနယ်ပယ်ထက် ကျော်လွန်နေ၏။ သို့သော် အရေးပေါ်အုပ်ချုပ်သော အစိုးရများ၏ လက်အောက်၌ပင် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များသည် ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ် အချိုး အစားညီမျှမှု ရှိသင့်ပြီး၊ အခြေအနေအရ လိုအပ်ချက်များကိုသာ တိကျစွာ ကန့်သတ်သင့်၏။ သေဒဏ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အသက်ရှင်နေထိုင်ခွင့်နှင့် ဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအရ အကာအကွယ် ရရှိပိုင်ခွင့်တို့သည် အရေးပေါ်ကာလ၌ပင် မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်မျှ ဖယ်ရှားပစ်ခြင်း မပြုသင့်ပေ။⁵¹ ထို့ကြောင့် စစ်အုပ်ချုပ် ရေးဥပဒေသစ်သည် အထက်ဖော်ပြပါ လိုအပ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီခြင်း မရှိချေ။

နိဂုံးချုပ်နှင့် အကြံပြုချက်များ

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ရာဇသတ်ကြီးကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ၏ သဘောသဘာဝနှင့် စကား အသုံးအနှုန်းများအရ ထိုဥပဒေသည် မြန်မာတပ်မတော်အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်မှုများအပေါ် သဘောထား ကွဲလွဲမှု သို့မဟုတ် ဝေဖန်မှုများကို သတင်းမီဒီယာနှင့် လူမှုမီဒီယာတို့မှတစ်ဆင့်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် ကန့်ကွက် ပွဲနှင့် ဆန္ဒပြပွဲများမှတစ်ဆင့်ဖြစ်စေ ဖော်ပြသော မည်သည့် ဖော်ပြချက်မျိုးကိုမဆို နှုတ်ဆိတ်သွားစေမည့် နောက်ထပ် လက်နက်ကိရိယာများကို တပ်ဆင်ပေးရန် ပြဋ္ဌာန်းသည်ဟူသော အမြင်မှာ သံသယဖြစ်ဖွယ် မရှိ ချေ။ ဤဥပဒေပြင်ဆင်ချက်ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်အများစုသည် ၎င်းတို့ ဖုံးကွယ်ထားလိုကြောင်း ပေါ်လွင်ပြီး ဖြစ် သည့်တိုင် အထူး အကာအကွယ်ပေးနိုင်ရေးအတွက် တပ်မတော်ကို တစ်ခုတည်းသော အာဏာပိုင်အဖြစ် အတိအလင်း အပ်နှင်းခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ယင်းကန့်သတ်ချက်များမှာ တပ်မတော်၏ လုပ်ဆောင်မှုကို

⁵¹ ICCPR, note 15, Article 4.

ဟန့်တားနှောင့်ယှက်ခြင်း၊ သတင်းမှားများဖြန့်ချိခြင်း သို့မဟုတ် ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်စေခြင်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော တပ်မတော်အစိုးရအား ဝေဖန်မှုများကို ဖမ်းဆီး/ အရေးယူရန်အတွက် အံဝင်ခွင့်ကျ ဖြစ်နေ ဟန်ရှိသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ရလျှင် ရာဇသတ်ကြီးတွင် အစားထိုး ပြင်ဆင်ထားသော ပြစ်မှုအသစ်များသည် လူ့အခွင့်အရေး ရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင် အလွန် လေးနက်သော စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို တိုးမြှင့်စေ၏။ ပို၍ လေးနက်သော စိုးရိမ် ပူပန်ဖွယ်အချက်တချို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

- (တိကျသော အပြုအမူတစ်ခုခုနှင့် ဆက်စပ်မှု မရှိသော) (နှုတ်ပြော)စကား “မျှသာ” ဖြစ်သော်လည်း စစ်အုပ်ချုပ်ရေး ကြေညာချက်ဖြင့် ပုံကြီးချဲ့လိုက်သောအခါ အလွန် ဆိုးရွားသည့် ပြစ်မှုဖြစ်သွားပြီး များစွာ ကြီးလေးသော ပြစ်ဒဏ်များ မကြာခဏ ချမှတ်ခြင်း၊
- တပ်မတော်ကို ဝေဖန်မှုများနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေအရ အကာအကွယ်ပေးထားသော ပြည်သူ လူထုအကျိုးစီးပွားနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ငြင်းခုံမှုများအပါအဝင် ဖော်ပြချက်များကို ရာဇဝတ်(ပြစ်မှု) အဖြစ် သတ်မှတ်သော စည်းမျဉ်းဥပဒေသတချို့၏ ဥပဒေနှင့်မညီသော သဘောသဘာဝကို တွေ့ရခြင်း၊
- ဥပဒေအရ တားမြစ်ထားသော အချက်များကို ပြည်သူလူထု နားလည်ခွင့်ရရန်အတွက် ရာဇဝတ် (ပြစ်မှု)ဆိုင်ရာ ဥပဒေများသည် လုံလောက်သော တိကျမှုရှိရန် လိုအပ်သော်လည်း ယခု ပြင်ဆင်ချက် ပါ များစွာသော စည်းမျဉ်းဥပဒေတို့သည် အလွန်ပင် ရှင်းလင်းတိကျမှု မရှိရုံမျှမက လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်ခြင်းနှင့် “ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက် မရှိလျှင် ပြစ်မှုဟူသည် မရှိနိုင်” ဟူသော အခြေခံဥပဒေသတို့ကို လိုက်နာရန် ပျက်ကွက်ခြင်းကြောင့် ဥပဒေနှင့်မညီဘဲ ပြောင်းလွယ် ပြင်လွယ်ဖြစ်နေသော သဘာဝကို တွေ့ရခြင်း၊
- ဤစည်းမျဉ်းဥပဒေများသည် လွတ်လပ်စွာ စုဝေးခွင့်နှင့် အသင်းအဖွဲ့များဖွဲ့စည်းခွင့်တို့ကို ဆန့်ကျင် လျက် ရှိသည် ဟူသောအချက်၊
- သံသယရှိသူများကို ဝရန်းမပါဘဲ ဖမ်းဆီးခွင့်နှင့် အာမခံမရအောင် ပြင်းထန်သော ကန့်သတ်ချက်များ ချမှတ်ခွင့်တို့အတွက် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အာဏာအပ်နှင်းထားခြင်းအပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်း များ ထင်ဟပ်ရမည့် အခြေခံလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လေးစားလိုက်နာမှု မရှိခြင်းတို့ကြောင့် လူ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် ကာလရှည်ကြာစွာနှင့် မလိုအပ်ဘဲ စွဲချက်မတင်မီ ချုပ်နှောင်ထားခြင်း ဟူသော ပြင်းထန်သည့် ဘေးအန္တရာယ်များကို ရင်ဆိုင်ရဖွယ် ရှိခြင်းတို့ ဖြစ်ကြ၏။

ယခု ပြင်ဆင်ချက်ပါ စည်းမျဉ်းဥပဒေအသစ်များသည် အလွန်ပင် ရှင်းလင်းတိကျမှု မရှိရုံမျှမက တရားရုံး၏ ဆင်ခြင်တုံတရားဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းသဘောတရားတို့သည် တပ်မတော်အစိုးရအနေဖြင့်

ယင်းတို့ကို မည်သို့ နားလည်သည်၊ မည်သို့ ကျင့်သုံးသည်နှင့် တရားရုံးများက မည်သို့ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသည် ဟူသော (ဥပဒေသုံး စကားရပ်များအနေဖြင့်) ယင်းတို့ကို မည်သို့အသုံးပြုသည်ကို ခြေရာခံရန် အရေးကြီးသည်ဟု ဆိုလို၏။ သို့မှသာ မည်သည်တို့သည် ဤစည်းမျဉ်းဥပဒေများနှင့် ငြိစွန်းသော စကားအမျိုးအစား ဖြစ်သည်၊ မည်သည့်အခြေအနေမျိုးတွင် အာမခံကို လက်ခံမည်/ငြင်းပယ်မည်၊ ဝရန်းမပါဘဲ မည်မျှ ဖမ်းဆီး ထားသည်၊ နောက်ဆုံးတွင် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူကို မည်သည့် ပြစ်ဒဏ်အမျိုးအစား ချမှတ်သည်တို့အပါအဝင် အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော ပြဿနာများကို သိရှိလာမည်။ ဤသို့ သိနားလည်ခြင်းဖြင့် စာနယ်ဇင်းသမား များ၊ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် သာမန်ပြည်သူများအား ဤဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်အသစ်များကြောင့် တရားစွဲဆိုခံရခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ရန် ပိုမို ကောင်းမွန်စွာ အကူအညီပေးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ရဲများ၊ အစိုးရရှေ့နေများနှင့် တရားသူကြီးများအပါအဝင် ပြစ်မှုဆိုင်ရာတရားစီရင်ရေးအတွက် စီမံခန့်ခွဲမှုတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သူအားလုံးကို ဖြစ်နိုင်သမျှအတိုင်းအတာအထိ ဤစည်းမျဉ်းဥပဒေအသစ်များအား လူ့အခွင့် အရေးကို လေးစားသော နည်းလမ်းဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ရန်နှင့် လိုက်နာကျင့်သုံးရန် တိုက်တွန်း သင့်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် တရားရုံး၏ ဆင်ခြင်တုံတရားဖြင့် မည်သည့်ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့်မဆို အကာအကွယ်ပေးထားသော စကား/ဖော်ပြချက်များကို ဖယ်ထုတ်ရန်အတွက် ဤစည်းမျဉ်းဥပဒေအသစ်၏ အဓိပ္ပာယ် သတ်မှတ်ချက်တို့ကို တတ်နိုင်သမျှ နယ်ကျဉ်းအောင် ဖွင့်ဆိုသင့်၏။ ဥပမာအားဖြင့်- အာမခံ ပေးခြင်း သို့မဟုတ် ဝရန်းမပါဘဲ ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခြင်းများ၌ လူ့အခွင့်အရေးများကို ထိခိုက်စေသော နည်းလမ်းထက် ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ပေးသော နည်းလမ်းကို ကျင့်သုံးခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။

ဤစည်းမျဉ်းဥပဒေအသစ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သတင်းပေးပို့နေကြသော စာနယ်ဇင်းသမားများအပါအဝင် နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသူများအနေဖြင့်လည်း ဤလေ့လာစိစစ်ချက်က မျှော်လင့်ချက်ကြီးစွာဖြင့် နားလည်ရ လွယ်ကူချောမွေ့အောင် ပံ့ပိုးပေးထားသော သတင်းအချက်အလက် အပြည့်အစုံ အတိအကျအတိုင်း လက်ဆင့်ကမ်း အသိပေးရန်လည်း အရေးကြီး၏။ တပ်မတော်သည် အမှန် တကယ် ဥပဒေအကာအကွယ်များထက် ပို၍ ဖျက်သိမ်းပစ်ပြီး၊ တရားဝင်ဥပဒေဆိုင်ရာဘေးအန္တရာယ်များကို မှေးမှိန်အောင် လုပ်ဆောင်နေသည်ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူချက်နှစ်ခုလုံးကို ရှောင်ရှားရန်လည်း အရေး ကြီး၏။ သတင်းအချက်အလက် ရယူရာ၌ ကန့်သတ်ချက်များလှသော ပတ်ဝန်းကျင်တွင် နောက်ထပ် ရှုပ်ထွေးမှုများ ဖြန့်ဝေမိခြင်းကို ရှောင်ရှားရန်လည်း အရေးကြီးလှ၏။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဥပဒေကဏ္ဍအပါအဝင် အခြေအနေအရပ်ရပ်သည် တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် လျင်မြန်စွာ တိုး တက်ရင့်သန်ဖွံ့ဖြိုးလျက်ရှိ၏။ ထိုစဉ် တပ်မတော်က ဥပဒေပြုမှုအာဏာအပါအဝင် နိုင်ငံတော်အာဏာကို

အဓမ္မသိမ်းယူလိုက်ရာ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မကိုက်ညီသော သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့် ဆန့်ကျင်သော လက်တွေ့အခြေအနေတွင် ဤဥပဒေကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေမှုကို စိန်ခေါ်ရန် ရွေးချယ်စရာ များစွာ မရှိတော့ချေ။ သို့သော် အနာဂတ်ကာလ အကဲဖြတ်မှုများအတွက် ရှင်းလင်းစွာ မှတ်တမ်းတင်ထားရန်နှင့် ဤစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းအသစ်များကြောင့် အလွဲသုံးစားပြုမှုဒဏ် ခံစားနေရသူများနှင့်အတူ စည်းလုံးညီညွတ်မှု ရှိကြောင်း ပြသရန်အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများအား ချိုးဖောက်နေခြင်းကို မီးမောင်းထိုးပြရေးမှာ အရေးပါလှသည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ ယုံကြည်၏။ ဤအချက်များသည် ကျွန်ုပ်တို့က ဤလေ့လာစိစစ်ချက်ကို ပြုစုရခြင်းအတွက် အကြောင်းပြချက်များပင် ဖြစ်တော့၏။

